

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Platební systémy v Evropské Unii

Bakalářská práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Platební systémy v Evropské Unii

Payment systems in the European Union

Bakalářská diplomová práce

Studijní program: Ruština se zaměřením na hospodářko-právní a turistickou oblast

Vedoucí práce: Ing. Zdeněk Puchinger

Autor: Zuzana Bulíčková

Olomouc 2008

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Platební systémy v Evropské Unii“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 31. března 2008

.....
Vlastnoruční podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Zdeňku Puchingerovi za odborné vedení práce za cenné rady a připomínky, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce.

Obsah:

Úvod.....	7
1 Platební systém	8
1.1 Způsoby zúčtování.....	8
1.2 Účastníci	8
1.3 Provozování platebních systémů	9
2 Platební styk.....	9
2.1 Hotovostní platební styk	9
2.2 Bezhotovostní platební styk.....	10
2.2.1 Nástroje platebního styku	10
3 Platební styk v České republice	13
3.1 Právní aspekty v oblasti platebního styku ČR	13
3.2 Vývoj platebního styku	14
4 Platební systémy v České republice.....	14
4.1 CERTIS.....	15
4.1.1 Základní principy systému CERTIS	16
4.2 RM-SYSTÉM	18
4.3 UNIVYC	19
4.4 SKD	19
5 Platební styk v Evropské Unii	19
6 Platební systémy v Evropské Unii	22
6.1 TARGET.....	23
6.2 TARGET2.....	24
6.3 EURO1.....	26
6.4 STEP1	27
6.5 STEP2	28
6.6 CLS	30
6.7 PayPal	30
6.9 SEPA.....	31
6.9.1 Vznik projektu SEPA.....	32
6.9.2 Zainterесované skupiny	33
6.9.3 Složky SEPA.....	35
6.9.4 Harmonogram SEPA	35
6.9.5 Sektory SEPA	36
6.9.6 Vliv na zainterесované strany	37
6.9.7 Shrnutí.....	39
Závěr	39
Resumé.....	42
Seznam použité literatury	47
Seznam použitých zkratk	50
Seznam grafů, diagramů a tabulek.....	51
Seznam příloh	51

Úvod

Od vzniku Evropského hospodářského společenství v roce 1958 došlo při směřování k integrovanějšímu evropskému finančnímu trhu k několika událostem, z nichž nejvýznamnější bylo nepochybně zavedení jednotné měny eura v roce 1999 a následně i k nahrazení národních platidel v zemích eurozóny touto novou měnou v roce 2002.

Méně viditelné, možná zcela neviditelné, z pohledu obyvatel Evropské unie, avšak také velmi významné bylo zavedení systému pro platby vysokých hodnot, neboli systému TARGET. Tento platební systém centrálních bank vznikl 1. ledna 1999 a vytvořil páteř finančního systému, který používá euro a stal se nástrojem pro provádění jednotné evropské měnové politiky.

Platební systémy, které stojí za společnou měnou euro, jsou ovšem velmi důležitým prvkem projektu společné měny a bez jejich úprav pro potřeby společného trhu nebude možné na euro pohlížet jako na plně zavedenou jednotnou měnu.

I přes zavedení eura v roce 1999 a vývoj systému TARGET, podniky, které provádějí značný počet přeshraničních plateb, musí vést v rámci správy platebního styku bankovní účty v několika zemích, v nichž podnikají a nemohou tedy plně využít výhod společné měny. Tato dezintegrace postihuje nejen přeshraniční, ale i vnitrostátní platební styk v eurech a brání inovaci, konkurenci a využití výnosů z rozsahu, které by společný systém pro celou eurozónu přinesl. V období vývoje systému TARGET začínají fungovat i další platební systémy, které mají za úkol zjednodušit platební styk v EU, ovšem stále se střetáváme s problémem různorodosti bankovní-obchodních praxí a právních úprav.

Těchto omezení si byli tvůrci projektu společné měny od počátku vědomi a přišli tedy počátkem tohoto tisíciletí s myšlenkou vytvoření Společného euro platebního prostoru (SEPA). Cílem projektu SEPA je tedy vytvořit integrovaný, konkurenceschopný a moderní trh služeb bezhotovostního platebního styku pro klientské platby v eurech, který bude v budoucnu plně automatizován a díky standardizaci plateb v eurozóně umožní využití výhod projektu SEPA všem zákazníkům v celé Evropě.

Tato bakalářská práce vzniká za účelem seznámení se s principy fungování platebních systémů, existujících na území Evropské Unie. Její ambicí je popsat, jak funguje trh plateb v České republice a Evropě a na jakých základech stojí a v neposlední řadě se zaměřit na „revoluci v bankovníctví“ – platební systém SEPA a na to, jak ovlivní bankovní trh s jeho spotřebiteli v následujících letech.

1 Platební systém

„Platebním systémem je systém, který zajišťuje převody peněžních prostředků a zabezpečuje platební styk. V České republice umožňuje Zákon o platebním styku všem bankovním subjektům provádět mezibankovní zúčtování, a to i v jiných platebních systémech, pokud takové vzniknou.“¹

1.1 Způsoby zúčtování

Systém může být provozován na principu zúčtování jednotlivých položek, a to při současné kontrole jejich krytí nebo na principu zúčtování rozdílů ze vzájemných pohledávek a závazků, popřípadě na základě kombinace těchto způsobů. Zároveň musí splňovat podmínky, které pro tato zúčtování stanoví ČNB.

1.2 Účastníci

„Účastníky mohou být zejména banky a pobočky zahraničních bank, spořitelní a úvěrní družstva, obchodníci s cennými papíry, osoby veřejného práva a osoby s jejich zárukou, osoby oprávněné vydávat elektronické peněžní prostředky a odpovídající zahraniční osoby. Provozovatel systému musí mít splacen základní kapitál ve výši nejméně 500 mil. Kč a majetek použitý ke splacení základního kapitálu musí mít průhledný a nezávadný původ. Na provozovateli se také vyžaduje, aby měl kromě základních požadavků technické a organizační předpoklady pro výkon činnosti systému. Činnost každého platebního systému samozřejmě podléhá dohledu České národní banky a existenci každého platebního systému oznamuje ČNB komisi ES.“²

¹ JÍLEK, J. Peníze a měnová politika. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2004. 744 s. ISBN 80-247-0769-1

² JÍLEK, J. Peníze a měnová politika. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2004. 744 s. ISBN 80-247-0769-1

1.3 Provozování platebních systémů

Provozování platebních systémů zastřešuje Zákon o platebním styku, který umožňuje všem bankovním subjektům provozovat mezibankovní zúčtování v České republice i v jiných platebních systémech. Dosud v České republice existuje jediný platební systém mezibankovního platebního styku CERTIS provozovaný ČNB. Případný nový platební systém musí obdržet licenci od ČNB a zákon stanoví, kdo může být účastníkem platebního systému a kdo jeho provozovatelem.

2 Platební styk

Pojem platební styk můžeme charakterizovat jako zprostředkovatelskou činnost mezi jednotlivými subjekty (plátce a příjemce platby) s účelem bankovní transakce. Převádějící instituce, kterými jsou zejména banky, ale i další finanční instituce tak vytvářejí platební systémy. Tuzemský platební styk řídí Česká národní banka (dále jen ČNB) podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Český bezhotovostní platební styk je organizován tak, že jednotlivé banky mají účet u tzv. clearingové banky (v ČR tuto funkci má ČNB) a prostřednictvím těchto účtů se provádějí veškeré mezibankovní transakce. Platby mohou klienti realizovat prostřednictvím příkazu k úhradě, příkazu k inkasu, platebních karet, dokumentárního akreditivu a dokumentárního inkasa.

2.1 Hotovostní platební styk

„Hotovostní platební styk je nejstarší a nejčastěji používanou formou platebního styku na celém světě, běžně využívanou fyzickými i právnickými osobami. Je realizován prostřednictvím hotových peněz – bankovek a mincí. Jedná se o běžné úhrady zpravidla nižších částek, které jsou většinou požadovány občany a prováděny bankou nebo poštou.“ Důležitost je zde především přikládána pokladním operacím (výběrům a vkladům), kde jako příjmový pokladní doklad slouží pokladní složenka. Vybírat hotovost má právo pouze majitel účtu nebo osoba, která má dispoziční právo a to dle podpisového vzoru. Dokladem o výběru je zde výběrní lístek. Vybírat hotovost lze také pomocí platební karty, bankomatu či bankovního šeku.“³

³ BLAŽEK, J. a kol. *Bankovníctví*. Třebíč: Akcent, 1997 ISBN: 80-85765-91-8

2.2 Bezhotovostní platební styk

„Bezhotovostní platební styk je nejmodernější formou používanou na celém světě, kde banka vystupuje v roli zprostředkovatele. Tento způsob plateb je vhodný pro jakékoliv peněžní sumy. Uvedená forma platebního styku funguje následovně. Klient předá bance příkaz provedení platby a to buď:

- písemně,
- prostřednictvím magnetických médií,
- pomocí dálkového přenosu dat.

Veškeré platební příkazy musí obsahovat určité náležitosti, aby se převod mohl realizovat. Těmito náležitostmi se rozumí:

- bankovní spojení plátce a příjemce,
- částka a měna,
- konstantní a variabilní symbol,
- podpis oprávněné osoby,
- datum splatnosti.

Banka odúčtuje poukazovanou částku z účtu klienta, který dává příkaz a zúčtuje ji ve prospěch příjemce ve stejné bance nebo informuje jinou banku, aby zúčtovala ve prospěch svého klienta určitou částku.⁴

2.2.1 Nástroje platebního styku

Příkaz k úhradě

„Forma úhrad je nejrozšířenější způsob plateb v České republice. Příkaz k úhradě dává majitel účtu své bance a požaduje po ní, aby provedla určitou platbu ve prospěch jiného účtu u stejné nebo jiné banky. Tuto formu nejčastěji využívají právnické osoby nebo podnikatelské subjekty. Banky provádějí pro své klienty také převody pravidelně se opakujících plateb (např. nájem, voda, plyn) na základě jejich trvalého příkazu. Klienti mohou předávat platební příkazy v elektronické podobě nebo na tiskopisech. Existují 3 druhy platebních příkazů:

- jednotlivé (jedna platba),
- hromadné (peněžní převody různým příjemcům),
- trvalé (opakující se peněžní převody jednomu příjemci).

⁴ BLAŽEK, J. a kol. *Bankovníctví*. Třebíč: Akcent, 1997 ISBN: 80-85765-91-8

Příkaz k inkasu

Na rozdíl od příkazu k úhradě příkaz k inkasu dává své bance příjemce platby. Banka příjemce předá prostřednictvím systému mezibankovního platebního styku elektronickou formou neúčtní výzvu k inkasu bance plátce. Pokud je inkaso přípustné, banka plátce převede prostředky na účet příjemce. V opačném případě banka plátce platbu neprovede a zašle bance příjemce informaci o odmítnutí. Odesílatel platby své bance dává písemný souhlas, že tento příkaz k inkasu může být proveden. Příkazy k inkasu mohou být jednotlivé, hromadné a trvalé.

Šeky

Šek je cenný papír, jehož vystavovatel dává příkaz své bance, aby převedla (vyplatila) částku uvedenou na šeku ve prospěch jiné osoby. Šeky se používají klientské, bankovní a cestovní.

Směnky

Směnka je obchodovatelný cenný papír, kdy její práva lze převést na další osoby. Musí obsahovat přesně uvedené náležitosti – závazek nebo příkaz výstavce zaplatit stanovenou sumu v určité době a na určitém místě.

Platební karty

Pomocí platební karty může její majitel provádět bezhotovostní platby a výběry hotovostí z běžného účtu. V České Republice je kartami možno platit od roku 1990. Banky vydávají platební karty, které spadají pod licence MasterCard a Visa. Platební karty rozdělujeme:

- debetní (každá transakce je zúčtována na vrub majitele účtu)
- kreditní (finance majitel účtu nejdříve vyčerpá a následně splatí bance)

Elektronické bankovníctví

Elektronické bankovníctví je nejrychleji se rozvíjející složkou bankovníctví. Banky nabízejí moderní možnost kontroly a provádění peněžních transakcí přes internet či telefon. Zde můžeme zahrnout: GSM banking, Home banking, Phone banking, Internet banking,

GSM banking

GSM Banking je nová a nejrozšířenější bankovní služba elektronického systému, jejíž vznik a vývoj je úzce spjat s rozšířením mobilních telefonů. Služba umožňuje ovládat běžný účet prostřednictvím mobilního telefonu GSM. Klient tak může vyřídit některé transakce na běžném účtu kdykoliv a kdekoli na světě, aniž by musel navštívit pobočku své banky.

Home banking

Tato forma práce s účtem umožňuje klientovi komunikovat s bankou prostřednictvím sítě Internet nebo telefonu. Ke komunikaci je třeba mít vhodný počítač připojený na Internet s nainstalovaným speciálním programem banky.

Phone banking

Komunikace s bankou a správa účtu probíhá prostřednictvím telefonu 24hodin denně.

Internet banking

Je to nejnovější způsob elektronické komunikace. Klient potřebuje pouze přístup k internetu a zabezpečovací kód.“⁵

⁵ VOZŇÁKOVÁ, I., STIBOR, R. *Vybrané pojmy z bankovníctví*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA, 2006. 46s. ISBN 80-248-1043-3

3 Platební styk v České republice

3.1 Právní aspekty v oblasti platebního styku ČR

Legislativa která upravuje platební styk je poměrně rozsáhlá a platební styk je regulován mnoha různými zákony a vyhláškami.

„V roce 1992 vydala Státní banka Československá Všeobecné obchodní podmínky (novelizované později již Českou národní bankou v letech 1994, 1997 a 1998). Všeobecné obchodní podmínky slouží jako vzor při tvorbě jejich vlastních obchodních podmínek pro vedení účtů a provádění platebního styku.

Od 1. května 2002 platí harmonizační novela zákona o bankách z roku 1992, která činí tento zákon plně kompatibilním s legislativou EU. Oproti ustanovením platným před novelizací nejsou banky v České republice povinny provádět mezibankovní platební styk výlučně prostřednictvím systému CERTIS (zúčtovací systém ČNB).

1. ledna 2003 vstoupila v platnost novela zákon o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (Zákon o platebním styku). Zákon o platebním styku se skládá ze tří základních částí. První část upravuje provádění převodů peněžních prostředků na území České republiky v české měně bez ohledu na výši částky a provádění přeshraničních převodů až do výše protihodnoty 50 000 eur. Druhá část upravuje vydávání a užívání elektronických platebních prostředků. Třetí část upravuje vznik a provozování platebních systémů v jakékoliv měně a práva a povinnosti jejich účastníků. Tato část také upravuje některé povinnosti účastníků platebních systémů provozovaných podle právních řádů členských států Evropské unie a dalších států tvořících Evropský hospodářský prostor.“⁶

„Způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy bank při oprávněném zúčtování jsou stanoveny vyhláškou ČNB z roku 2004, která nahradila vyhlášku SBČS z roku 1992 o platebním styku a zúčtování mezi bankami.“⁷

⁶ Modrá kniha – platební styk v České republice 2007. [online]. ČNB. [cit. 2008-03-25]

Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/modra_kniha/download/modra_kniha_text_2007_srpen.pdf>.

⁷ Plné znění zákonů a vyhlášek je k dispozici na http://www.cnb.cz/cz/platebni_styk/leg_ps.html

3.2 Vývoj platebního styku

Základem pro platební styk v České republice se stal celostátní systém platebního styku, který připravila v polovině 70. let tehdejší Státní banka československá SBČS). Tento systém přinesl významné nové prvky včetně jednotného číslování účtů a zrušení fyzického oběhu platebních dokladů. Slovní označení plateb bylo nahrazeno standardizovanými číselnými kódy označujícími typ a charakter platby. V důsledku změn politického systému došlo počátkem 90. let v bývalém Československu k velkému rozvoji bankovního trhu. Na tento vývoj zareagovala Centrální banka vytvořením nového systému pro platební styk a v roce 1992 zahájil v rámci zúčtovacího centra SBČS provoz systém CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system) pro zprostředkování veškerých plateb mezi bankami v domácí měně. Po rozdělení federace toto zúčtovací centrum plně přejala nově vzniklá ČNB, vytvořená z české části federální SBČS, zatímco na Slovensku bylo vytvořeno nové. Vznik a provozování systému CERTIS, stejně jako práva a povinnosti účastníků, jsou stanoveny Zákonem o platebním styku. V současnosti zajišťují platební styk v České republice Česká národní banka (ČNB), banky, spořitelny a úvěrní družstva a Česká pošta (prostřednictvím banky). Platební styk, probíhající mezi klienty téže banky, zajišťují banky samy prostřednictvím svých interních informačních systémů.

4 Platební systémy v České republice

„Evropská centrální banka ve spolupráci s centrálními bankami zemí Evropské unie vydává dokument s názvem „Blue Book“. Ten popisuje nástroje platebního styku, platební systémy a vypořádací systémy pro cenné papíry v členských státech Evropské unie. Obsahem tohoto dokumentu je český překlad textové části týkající se České republiky.

V důsledku změn politického systému počátkem 90. let se začal v bývalém Československu velice bouřlivě rozvíjet bankovní trh. Bylo proto nutné zavést moderní, bezpečný, spolehlivý a efektivní systém mezibankovního platebního styku. V roce 1992 zahájil v rámci zúčtovacího centra SBČS provoz systém CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System) pro zprostředkování veškerých plateb mezi bankami v domácí měně. Tento systém je nyní jediným systémem mezibankovního platebního styku v České republice.

V České republice dále existují tři nezávislé systémy vypořádání cenných papírů: Systém krátkodobých dluhopisů (SKD), Univerzální vypořádací centrum (UNIVYC) a RM-SYSTÉM.⁸

4.1 CERTIS

„Systém CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System) je jediný mezibankovní systém na území České Republiky, který zajišťuje peněžní vypořádání v českých korunách. CERTIS zahájil činnost v rámci zúčtovacího centra SBČS v roce 1992 a po rozpadu Československé republiky se na Slovensku vytvořilo nové zúčtovací centrum a ČNB připadlo bývalé federální. Vznik a provozování systému CERTIS, stejně jako práva a povinnosti účastníků, jsou stanoveny Zákonem o platebním styku. Účastníci systému mohou být přímí nebo přidružení. Přímými účastníky mezibankovního platebního styku mohou být banky, které mají povolení působit jako banka, pobočky zahraničních bank, spořitelní a úvěrní družstva. Vedení CERTIS je ve spojení pouze s centrály jednotlivých bank. Pro každou banku vede ČNB jeden účet mezibankovního platebního styku. Banky nejdříve zpracovávají veškerá data svých poboček a poté z nich vyčleňují převody do dalších bank, které mohou být předány do CERTIS. Každý účastník systému CERTIS je jednoznačně identifikován kódem banky, jež je povinnou součástí každé bankovní transakce.

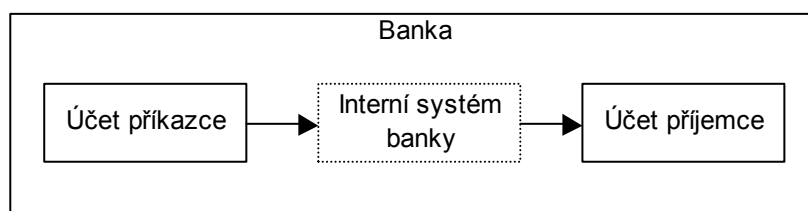
Přidruženými účastníky, kteří jsou též nazývány jako „třetí strany“, jsou finanční instituce, které nejsou bankami. Jsou to například clearingová střediska pro platební karty a instituce zajišťující zúčtování a vypořádání cenných papírů. Třetí strany nemají v ČNB účet mezibankovního platebního styku, ale mohou do CERTIS předávat příkazy k převodům prostředků mezi přímými účastníky (např. při platbách vztahujícím se k operacím na burze cenných papírů).“⁹

⁸ Modrá kniha – platební styk v České republice 2007. [on-line]. Praha: Česká národní banka 2003-2008. [cit. 2008-03-25]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/platebni_styk/modra_kniha/download/modra_kniha_text_2007_srpen.pdf>.

⁹ Popis systému CERTIS. [on-line]. Praha: Česká národní banka 2003-2008, [cit. 2008-03-25] Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html>.

Odesílatel a příjemce platby mají účty u stejné banky.

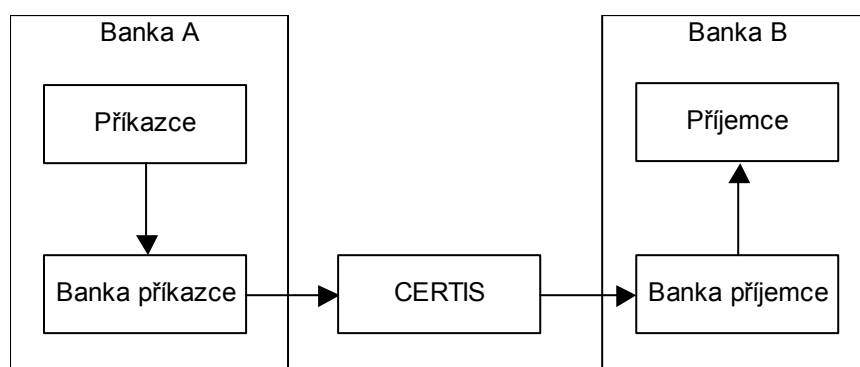
Diagram č. 1 : Interní převod v rámci jedné banky



Zdroj: vlastní nákres

Odesílatel a příjemce platby mají účty u různých bank.

Diagram č. 2 : Převod mezi účty u bank v České republice



Zdroj: vlastní nákres

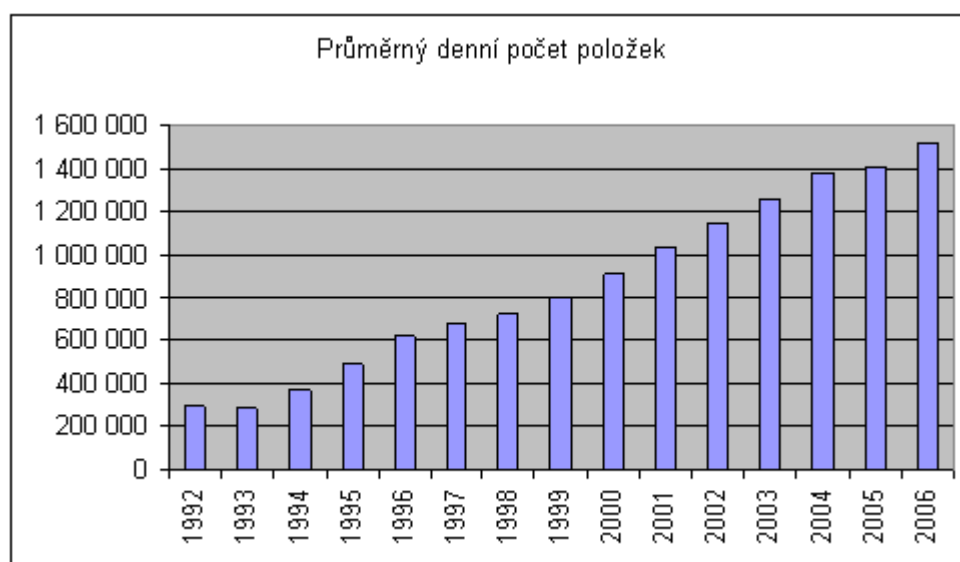
4.1.1 Základní principy systému CERTIS

„Účastníci předávají do CERTIS v průběhu dne data v elektronické podobě podle závazných pravidel určených ČNB (ČNB stanoví náležitosti, formát a strukturu položek v mezibankovním platebním styku v ČR).“¹⁰ „Data jsou předávána prostřednictvím komunikační sítě. CERTIS přijme platební příkaz v okamžiku, kdy kontrolní programy ověří, že všechna data splňují kvalitativní požadavky. Poté je zahájeno vypořádání. V průběhu tohoto procesu se kontroluje, zda je na účtu banky plátce dostatek peněžních prostředků na krytí každé jednotlivé položky. V kladném případě je platba okamžitě vyrovnána; účet banky plátce je debetován a účet banky příjemce kreditován. Vypořádání v penězích centrální banky probíhá na účtech mezibankovního platebního styku vedených v ČNB. Na účtech mezibankovního platebního styku není povoleno debetní saldo. Propustnost systému je cca 1

¹⁰ BLAŽEK, J. a kol. *Bankovníctví*. Třebíč: Akcent, 1997 ISBN: 80-85765-91-8

500 000 transakcí za hodinu. Zpracované transakce jsou předávány účastníkům elektronickou formou prostřednictvím komunikační sítě. Vzhledem k množství předávaných dat stanovuje ceny za jednotlivé transakce tak, aby účastníci předávali svá data co nejdříve, a aby v závěru účetního dne nedocházelo k zahlcení systému. Proto je současný poplatek za zpracování jedné položky stanovený účastníkům na začátku účetního dne velmi nízký (Kč 0,22). Naopak na konci účetního dne, kdy jsou předpokládány pouze mezibankovní transakce o značných finančních objemech, je cena za položku podstatně vyšší (až Kč 100).¹¹ Od doby zahájení provozování systému CERTIS došlo k poměrně výraznému růstu jak počtu jednotlivých transakcí, tak i objemu peněz, jak dokumentují následující grafy.

Graf č. 1 : Vývoj počtu transakcí v systému CERTIS



Zdroj: www.cnb.cz

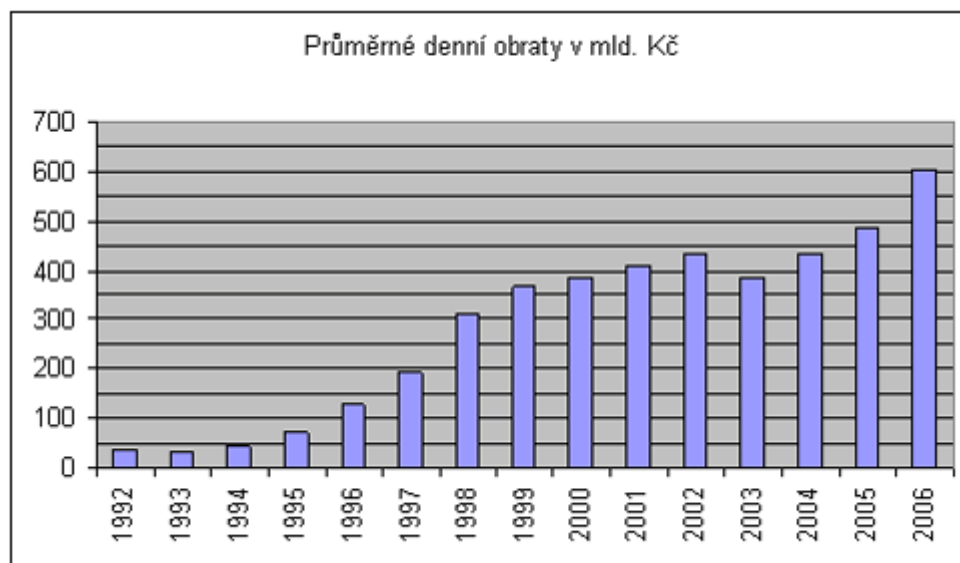
Tabulka udává vývoj počtu transakcí v systému CERTIS od roku 1992 do 2006.

¹¹ Modrá kniha – platební styk v České republice 2007. [online]. ČNB. [cit. 2008-03-26]

Dostupné na WWW:

<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/modra_kniha/download/modra_kniha_text_2007_srpen.pdf>.

Graf č. 2 : Vývoj denních obrátů v systému CERTIS



Zdroj: www.cnb.cz

Tabulka udává vývoj denních obrátů v systému CERTIS od roku 1992 do 2006.

4.2 RM-SYSTÉM

„Akciová společnost RM-SYSTÉM působí od roku 1993 jako organizátor mimoburzovního trhu s cennými papíry. Činnost mimoburzovního trhu RM-S je založena na zákaznickém principu a proto není přístup na trh RM-S nijak omezen. Zákazníkem se může stát jakákoliv fyzická či právnická osoba (drobní investoři, brokeri, investiční společnosti apod.) bez ohledu na to zda je občanem České republiky či nikoliv.“¹²

„Dohled nad činností a operacemi RM-SYSTÉMU vykonává od 1. dubna 2006 ČNB. Hotovostní vypořádání obchodů zajišťuje Československá obchodní banka (ČSOB) pověřená RM-SYSTÉMEM. Pro registraci všech cenných papírů se používá SCP (Středisko cenných papírů) a také je centrální registr cenných papírů. Bylo zřízeno Ministerstvem financí na základě Zákona o cenných papírech. RM-SYSTÉM je napojen na SCP, takže má právo dávat do SCP příkazy ke změně vlastnictví cenných papírů na základě realizovaných obchodů.“¹³

¹² RM-SYSTÉM, a. s. [online]. RM-SYSTÉM 2008. [cit. 2008-03-25]. Dostupné na WWW: <http://www.rmsystem.cz/osp/osp_udaj.asp>.

¹³ Modrá kniha – platební styk v České republice 2007. [on-line]. Praha: Česká národní banka 2003-2008. [cit. 2008-03-25]. Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/platebni_styk/modra_kniha/download/modra_kniha_text_2007_srpen.pdf>.

4.3 UNIVYC

„Akciová společnost UNIVYC, a.s. zaujímá dominantní postavení v oblasti vypořádání obchodů s cennými papíry na českém kapitálovém trhu. Kromě vypořádání burzovních obchodů a mimoburzovních transakcí UNIVYC nabízí další služby a produkty, jak pro členy burzy a účastníky UNIVYC, tak pro ostatní účastníky trhu, jako např. úschovu a správu listinných CP, registraci zahraničních CP půjčování CP apod. Stoprocentním akcionářem je Burza cenných papírů Praha, a.s. UNIVYC je od ledna 2006 členem Evropské asociace centrálních depozitářů cenných papírů (ECSDA), jejímž hlavním cílem je snížit rizika při vypořádání a clearingů a zvýšit efektivnost registrace a správy cenných papírů v rámci Evropy. Hotovostní vypořádání všech mezibankovních transakcí je prováděno v systému CERTIS, kam je UNIVYC napojen jako přidružený systém.“¹⁴

4.4 SKD

„Systém krátkodobých dluhopisů (dále jen "SKD") provozovaný Českou národní bankou je systémem, který zajišťuje samostatnou evidenci (registr) cenných papírů a vypořádací systém obchodů s cennými papíry vedenými v této evidenci. SKD provádí vypořádání transakcí s cennými papíry vydávanými Českou republikou (Ministerstvem financí ČR) a splatnými do jednoho roku, krátkodobými cennými papíry vydávanými ČNB se splatností do šesti měsíců a dalšími dluhopisy s dobou splatnosti do jednoho roku. Všechny cenné papíry jsou vydávány v české měně a v zaknihované podobě.“¹⁵

5 Platební styk v Evropské Unii

Vznik Evropské měnové unie měl za cíl vytvořit oblast s jednotnou měnou, jednotným trhem a měnovou politikou řízenou Evropskou centrální bankou. Po vzniku Evropské měnové unie se ale ukázalo, že jejími účastníky jsou různé země s odlišnou bankovní-obchodní praxí a právní úpravou. Začala se projevovat potřeba vytvořit integrované platební prostředí, které by bylo využíváno jak obchodními, tak centrálními bankami zemí eurozóny. Jednou ze základních podmínek zavedení nové měny a zajištění fungování měnové unie jako takové

¹⁴ UNIVYC, a. s. [online]. UNIVYC 2008. [cit. 2008-03-26].
Dostupné na WWW: <<http://www.univyc.cz/cz/ospolecnosti/spolecnost.htm>>.

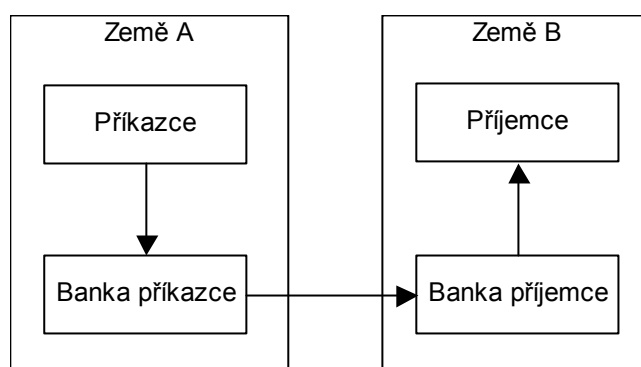
¹⁵ SKD [online]. ČNB 2008. [cit. 2008-03-26].
Dostupné na WWW: <http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/skd/skd_popis.html>.

byla i otázka zabezpečení platebního styku v eurozóně a přijetí odpovídajícího legislativního rámce. Z důvodu zajištění platebního styku v Evropské měnové unii existují clearingové systémy, které jsou schopny provádět platby v euro v reálném čase mezi všemi členskými státy zóny. Před vstupem do Evropské unie nemohly být české banky přímými účastníky těchto systémů, proto si otevíraly korespondenční účty u významné banky v členském státě Evropské unie a přes ni prováděly platby prostřednictvím systému TARGET, EURO1, STEP1. Po vstupu do unie se komerční banky mohou stát přímými účastníky platebních systémů v Evropské unii.

Zahraniční platební styk může být bankami prováděn následujícími způsoby:

- přímo, pokud si banky vzájemně vedou Nostro účty se zahraničními bankami

Diagram č. 1 : Převod mezi účty u bank ve dvou zemích

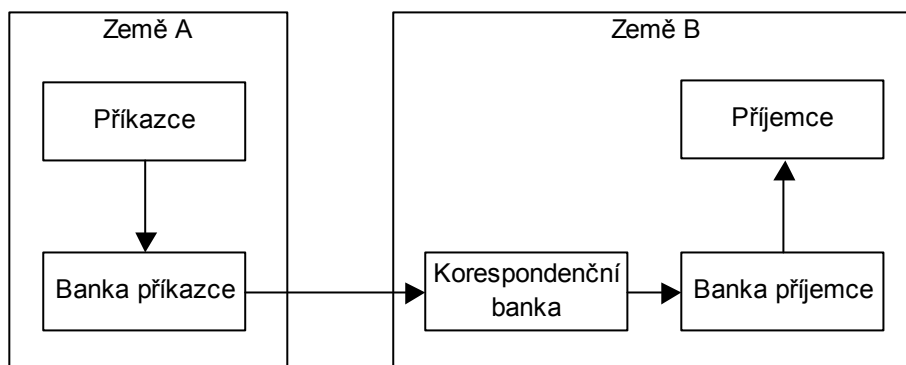


Zdroj: vlastní nákres

V tomto případě musí banka ze země A držet Nostro účet u banky v zemi B a banka země A si tedy udržuje u druhé banky dostatek hotovosti na účtu k pokrytí platebního styku svých klientů. Tento systém přímého držení účtů je značně nákladný, neboť vyžaduje rozsáhlou síť zahraničních bank u kterých by si banka ze země A držela otevřené Nostro účty. Mnohem častěji se těchto transakcí ještě účastní tzv. korespondenční banky.

- prostřednictvím korespondenčních bank, u kterých mají Nostro účty

Diagram č. 2: Převod mezi účty u bank ve dvou zemích s použitím korespondenční banky

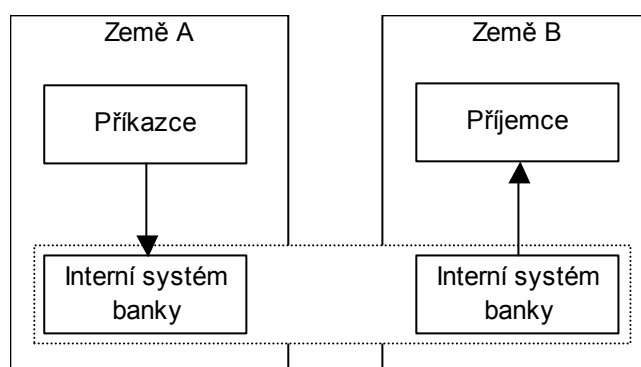


Zdroj: vlastní nákres

V tomto případě může být dané schéma mnohem komplikovanější, neboť banka příkazce nemusí sama mít účet u korespondenční banky v zahraničí, ale může platbu uskutečnit přes větší banku v České republice, která takovýto účet má. To samé může platit i v zemi B? a tak platba od příkazce může projít poměrně velkým počtem bank než se připíše na účet příjemce.

- prostřednictvím vlastní sítě (v případě působení 1 banky ve více zemích)

Diagram č. 3 : Převod mezi účty jedné banky ve dvou zemích



Zdroj: vlastní nákres

6 Platební systémy v Evropské Unii

Předmětem této kapitoly je představení platebních systému používaných v Evropské unii. Nejprve ale představíme systém SWIFT, který slouží k předávání zpráv mezi jednotlivými finančními institucemi a tvoří tak infrastrukturu nutnou pro hladké fungování platebních systému. Dále popíšeme jednotlivé systémy používané v Evropě.

S.W.I.F.T

„V současné době se k zasílání dat platebního styku mezi bankami a ostatními finančními institucemi (a to hlavně v mezinárodním měřítku) používá mezinárodní telekomunikační síť S.W.I.F.T. (jedná se o zkratku The Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication)“¹⁶

„S.W.I.F.T. je nezávislá družstevní společnost se sídlem v Belgii. Byla založena v roce 1973 velkými evropskými a severoamerickými bankami za účelem vývoje a provozu mezinárodní telekomunikační sítě pro potřeby bank a finančních institucí. Tato síť spojuje účastnické banky a její hlavní výhodou je, že umožňuje účastníkům rychlý, spolehlivý a hlavně bezpečný přenos dat týkajících finančních transakcí na peněžních trzích, kapitálových trzích. Síť SWIFT ale neumožňuje samotný transfer peněz, funguje pouze jako technická infrastruktura pro přenos informací.

Systém začal fungovat v roce 1977 a počet připojených bank a finančních institucí se z počátečních 250 velmi rychle zvyšoval a v září 2007 bylo na systém připojeno 8242 finančních institucí ve 208 zemích světa a průměrný denní počet transakcí dosahoval počtu 13.5 milionu. Nutno podotknout, že největšího využití se mu dostává v Evropě, která uskutečňuje 65 % transakcí.

Přestože S.W.I.F.T. není výdělečnou organizací, své služby zpoplatňuje. Každý uživatel swiftové sítě za poskytované služby platí a výnos je určen na úhradu nákladů spojených s provozem a rozvojem swiftové sítě. Se stoupajícím počtem napojených zemí a uživatelů a s růstem počtu přenášovaných zpráv dochází současně ke snižování průměrné ceny za zprávu.“¹⁷

¹⁶ SCHLOSSBERGER, O., HOZÁK, L. A KOL. *Platební styk*. 2.vydání. Praha: Bankovní institut, 2002. ISBN 80-7256-036-X

¹⁷ S.W.I.F.T. SCRL ("SWIFT"). [on-line]. Belgium: S.W.I.F.T. Dostupné na WWW: <<http://www.swift.com>>.

„Přínosy ze zavedení systému S.W.I.F.T. a širokého zapojení bankovních a ostatních finančních subjektů v mezinárodním měřítku znamenají efektivnější využití vložených finančních prostředků, snížení rizika při přenosu zpráv, zvýšení produktivity zpracování finančních informací díky automatizaci, snížení nákladů na přenos, nebo přímý přístup k finančním institucím na celém světě.“¹⁸

Největší předností této sítě je její široký mezinárodní rozsah. Další předností je její vysoká adaptabilita na potřeby bank a jejich platebních systémů. Systém SWIFT prochází neustálým vývojem, který se snaží reagovat na potřeby svých klientů a na technologické změny.

6.1 TARGET

„Úkolem Eurosystemu je podporovat hladké fungování platebního styku. Jeho hlavním nástrojem k plnění tohoto úkolu je dozorová funkce poskytování systémů k zajištění účinných a spolehlivých zúčtovacích a platebních mechanismů. Za tímto účelem vytvořil Eurosystem Transevropský automatizovaný zúčtovací systém expresních převodů fungující v reálném čase, známý jako TARGET, pro platby vysokých hodnot v eurech.“¹⁹

„TARGET (Trans European Automated Real Time Gross Settlement Express Transfer System) je provozovaný Evropským systémem centrálních bank, který propojuje 15 národních clearingových systémů bank členských zemí EU s platebním systémem Evropské centrální banky (ECB). Funguje jako brutto vypořádací systém v reálném čase (RTGS-zpracování a vypořádání každé operace se provádí kontinuálně v reálném čase), přičemž zúčtovací bankou je ECB. Jedná se o velmi spolehlivý, rychlý a především velkokapacitní přeshraniční systém. Na systém TARGET se mohou napojit i jiné banky, jež nejsou integrované v EMU (Evropská Měnová Unie). Členské státy EU, které zatím euro nezavedly, mají možnost se k systému TARGET připojit, není to však pro ně povinnost. Systém zajišťuje okamžité zpracování, vypořádání v penězích centrálních bank a bezprostřední neodvolatelnost transakce. TARGET funguje od počátku Hospodářské a měnové unie, tedy od ledna 1999. V rámci TARGET budou mít centrální banky nových členských zemí stejná práva a povinnosti jako centrální banky zemí EU.

¹⁸ SCHLOSSBERGER, O., HOZÁK, L. A KOL. *Platební styk*. 2.vydání. Praha: Bankovní institut, 2002. ISBN 80-7256-036-X

¹⁹ Výroční zpráva 2006. [on-line]. Frankfurt am Main, Germany. [cit. 2008-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/annrep/ar2006cs.pdf>>.

Target byl vytvořen pro zajištění tří základních cílů:

- poskytovat bezpečný a spolehlivý platební systém pro zúčtování přeshraničních plateb v eurech na bázi brutto vypořádání v reálném čase
- zvýšit efektivitu zúčtování přeshraničních plateb v rámci zemi EU
- sloužit pro potřeby monetární politiky ECB a národních bank euro oblasti²⁰

„TARGET je k dispozici pro všechny bezhotovostní platby v eurech mezi bankami připojenými k tomuto systému, bez jakéhokoliv horního nebo spodního limitu hodnoty. Tyto převody se mohou uskutečňovat jak mezi bankami v jednom členském státě (vnitrostátní platby), tak mezi bankami v různých členských státech (mezistátní platby).“²¹

TARGET začal fungovat v roce 1999 a v uplynulých letech byl postupně vylepšován a momentálně se již pracuje na migraci do systému druhé generace, TARGET2. Současný systém TARGET je „systém systémů“ vytvořený z národních platebních styků 15 zemí, které byly členy EU v době spuštění systému TARGET. V roce 2004 TARGET dále přispěl ke sjednocení peněžního trhu s eurem a i nadále hrál nadále významnou roli při hladkém provádění jednotné měnové politiky. Hladké fungování systému je nezbytné pro zajištění ochrany proti širokému spektru ohrožení. Eurosystem zavedl nouzová opatření, aby se zajistilo, že tyto platby budou zpracovány řádně i v případě selhání systému TARGET. V roce 2006 provedly centrální banky (často za účasti komerčních bank) řadu dalších zkoušek, které dokázaly účinnost nouzových opatření systému TARGET. Potvrdily, že Eurosystem dokáže zajistit, aby platební styk a finanční trhy v krizových situacích i nadále fungovaly bez problémů.

6.2 TARGET2

„TARGET2 by měl představovat zcela integrovaný jednotný systém a podporovat dobře fungující a efektivní platební mechanismy v euru a zároveň by měl být připraven na rychlou adaptaci na budoucí vývoj, např. na rozšíření ESCB (Evropský Systém Centrálních Bank). Služby v systému TARGET 2 by měly být více harmonizované. Bude definován určitý okruh

²⁰ PANTŮČKOVÁ, Jitka. *Platební styk v Evropské Unii* [online]. BANKOVNICTVI.IHNED.CZ, 2003. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13502430-m%ECnami-900000_d-92 >

²¹ Výroční zpráva 2006. [on-line]. Frankfurt am Main, Germany. [cit. 2008-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/annrep/ar2006cs.pdf> >

jádrových služeb a pro tyto služby bude existovat jednotný ceník pro domácí a přeshraniční platby. Ceny bude stanovovat ECB na principu – „stejná služba, stejná cena“. Struktura cen bude stupňována vzhledem k množství plateb, které uživatel provede, nebo vzhledem k načasování platby. Centrální banky nových členských zemí (včetně České republiky) budou mít stejná práva a povinnosti jako centrální banky zemí EU, které se dosud nepřipojily k eurozóně. Centrálním bankám nových členských zemí, které nebudou provozovat vlastní eurový clearingový systém, bude nabídnuto přechodné řešení do doby, než bude vytvořen integrovaný jednotný systém.²²

V prosinci 2004 Rada guvernérů Evropské centrální banky přijala společnou nabídku Banca d'Italia, Deutsche Bundesbank a Banque de France vytvořit jednotnou sdílenou platformu pro systém TARGET2, realizovat její vývoj a provozovat ji pro eurosystém. Součástí hlavních přípravných prací provedených v roce 2004 pro systém TARGET2 byl vývoj funkčních specifikací. Tyto práce byly realizovány v úzké spolupráci s uživateli TARGET. Obecné funkční specifikace (General Functional Specifications, GFS) pro TARGET2, které byly schváleny Radou guvernérů Evropské centrální banky v červenci 2004, popisují na obecné úrovni rysy a funkce tohoto systému. TARGET2 nabídne komplexní funkce řízení likvidity, které umožní úvěrovým institucím lépe kontrolovat likviditu v eurech. Například účastník systému, který využívá různé platební systémy a systémy vypořádání cenných papírů realizující vypořádání z peněžních prostředků centrální banky, bude mít možnost vypořádat veškeré takové pozice z jednotného účtu RTGS v systému TARGET2. Systém TARGET2 bude založený na moderním konceptu kontinuity podnikání, který mu umožní se vyrovnat se situacemi rozsáhlejších regionálních havárií či katastrof. Na základě obecných funkčních specifikací připravuje Eurosystém uživatelské podrobné funkční specifikace (User Detailed Functional Specifications, UDFS), které popisují charakteristiky a funkce systému TARGET2 na úrovni podrobností, jež jsou potřebné pro zahájení technického vývoje a zavádění systému. Eurosystém vyvíjí také systém tvorby cen základních služeb systému TARGET2, který odstraní současné rozdíly v tvorbě cen mezi domácími a přeshraničními transakcemi. Dalším důležitým zřetelem při rozhodování o konkrétní podobě přechodu na nový systém bude snaha minimalizovat potenciální problémy spojené s přechodem a náklady pro centrální banky a uživatele systému TARGET.

„19. listopadu 2007 byl spuštěn systém TARGET2 a byla také potvrzena data dvou následujících vln přechodu, po kterých všechny centrální banky a uživatelé systému TARGET

²² PANTŮČKOVÁ, Jitka. *Platební styk v Evropské Unii* [online]. BANKOVNICTVI.IHNED.CZ, 2003. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: < http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13502430-m%ECnami-900000_d-92 >

budou již používat systém TARGET2 (18. února a 19. května 2008). Pokud jde o účast, TARGET2 umožňuje „klasickou“ volbu přímé a nepřímé účasti. Všechny banky napojené na stávající TARGET1 dokončí migraci do TARGET2 do 19.5. 2008. ČNB a v ČR působící banky se tedy budou napojovat již přímo na nový TARGET2. V současné době je pro ČNB velkou výzvou zavedení eura, přechod všech platebních systémů na euro a plné zapojení do systému TARGET2. Z důvodu realizace měnové politiky bude účast ČNB v systému TARGET ode dne zavedení eura povinná. Po zavedení eura mohou být účty mezibankovního platebního styku vedeny buď v systému TARGET nebo v systému CERTIS. Příprava přechodu ČR na euro bude pravděpodobně probíhat paralelně s budováním tzv. SEPA (Single Euro Payment Area). Je však nutné si uvědomit, že ČR bude již před zavedením eura muset provádět eurový platební styk kompatibilní s požadavky SEPA.“²³

6.3 EURO1

„EURO1 je přeshraniční platební systém zpracovávající eurové platby velkých objemů v rámci jednoho dne, který je provozován Euro Banking Association Clearing Company (EBA) a je největší soukromý platební systém pro převody v eurech provozovaný v eurozóně. Jedná se o čistý platební systém, což znamená, že na konci každého dne probíhá započtení všech platebních příkazů nashromážděných za daný den. Výsledné čisté platby se na konci daného dne vypořádají členskými bankami prostřednictvím systému TARGET (systém je jako jediný on-line nepojený na TARGET). Do systému je nyní zapojeno 74 bank z dvaceti zemí (15 zemí EU a evropské pobočky australských, japonských, norských, švýcarských a amerických bank) a má 35 přidružených členů.

EBA uplatňuje přísná kritéria vstupu:

- Vlastní prostředky ve výši nejméně 1,25 mld. EUR.
- Krátkodobý úvěrový rating.
- Přímý přístup k některému EU RTGS systému přímo napojenému na TARGET.“²⁴

²³ Aktualizace úkolů ČNB v souvislosti se zavedením EURA. [online]. ČNB, 2007. [cit. 2007-03-27].]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/euro/download/euro_071012.pdf>.

²⁴ PANTŮČKOVÁ, Jitka. *Platební styk v Evropské Unii* [online]. BANKOVNICTVI.IHNED.CZ, 2003. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13502430-m%ECnami-900000_d-92>.

„Systém EURO1 byl vytvořen a zahájen v roce 1998 v rámci EBA za účelem poskytování efektivní, bezpečné a cenově přístupné infrastruktury určené pro významné platby v novém prostoru jednotné měny.

Systém EURO1 je založen na moderní komunikační struktuře a operačních zařízeních dodávaných SWIFTem. Systém funguje v souladu s 10 Základními Principy Systémů Systematicky Významných Plateb. Právní struktura systému je současně uznávána právními řády 10 nových zemí EU. Díky těmto vlastnostem, umožňuje EURO1 svým účastníkům odesílat a přijímat zprávy a informace o platbách v právním prostředí, které odpovídá požadavkům bank co se efektivita a bezpečnosti týče. Dále potom EURO1 pomáhá bankám ušetřit na nákladech, neboť vyžaduje minimální likviditu. Aby byly uspokojeny rozličné potřeby Evropských bank, EBA CLEARING vyvinulo další uživatelské profily pro systém EURO1, na způsob pod-účastnictví a Pre-fund účastnictví. Pre-fund účastnictví bylo představeno jako možnost pro další banky vyrovnat své závazky. Statut pod-účastnictví dovoluje bankám v systému EURO1 zapojit jejich EEA (European Economic Area - Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko) pobočky přímo do systému. Umožňuje těmto pobočkám fungovat v systému nezávisle, avšak stále v pozici jednotné likvidity celé skupiny. Z tohoto důvodu byl vytvořen „virtuální účet“ v systému EURO1, určený pro platby celé skupiny v rámci SEPA, ať již mezinárodně nebo vnitrostátně. EEA pobočky mohou být zároveň uvedeny jako vedlejší adresy.

V současnosti EURO1 zahrnuje 59 pod-účastníků a 20 Pre-fund účastníků. Tvorba současného systému flexibilního vyrovnávání umožňuje bankám financovat větší debetní kapacity a tím pádem i snadněji přebírat očekávané platby.²⁵

6.4 STEP1

„STEP 1 je přeshraniční retailový platební systém, který byl vyvinut v rámci EBA. Jeho hlavním cílem je zkrácení doby úhrady, podpora používání bankovních standardů a rozvoj evropských obchodních zvyklostí v oblasti přeshraničních retailových převodů. Tento systém má v současné době více než 200 účastníků.²⁶

²⁵ Ebaclearing. [online]. Ebaclearing 2008. Dostupný z WWW: <www.ebaclearing.eu>

²⁶ PANTŮČKOVÁ, Jitka. *Platební styk v Evropské Unii* [online]. BANKOVNICTVI.IHNED.CZ, 2003. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13502430-m%ECnami-900000_d-92>.

„STEP1 je především platební systém pro úsporné komerční transakce a je určen ke zpracovávání jednotlivých mezinárodních plateb v eurech. Tento systém umožňuje bankám operovat v Evropské Unii a provozovat komerční transakce s ostatními účastníky STEP1 (v současné době jich je 112) stejně jako v rámci všech bank celého systému EURO1. STEP1 průměrně provede 24 000 transakcí denně v celkové hodnotě převyšující 800 milionů euro.

Platební systém STEP1 byl spuštěn v listopadu 2000 za účelem podpořit banky v době, kdy právní předpisy EU týkající se doby a výše poplatků za mezinárodní platby teprve začínaly být účinné. STEP1 poskytl rychlé řešení pro zpracování mezinárodních plateb v euru a to za spolehlivou cenu a úroveň služeb. Byl zaměřen na pomoc bankám, aby se lépe vypořádaly s právními předpisy a stále rostoucími potřebami zákazníků.

Díky realizaci STEP1 otevřela EBA CLEARING přístup do EURO1 bankám, které zatím neodpovídaly přísným vstupním požadavkům systému EURO1. Díky STEP1 bylo většímu počtu bank umožněno zpracovávat své mezinárodní obchodní platby prostřednictvím účinného a širokého pan-evropského platebního systému.

Možnost vstupu do STEP1 je otevřena všem bankám působícím v Evropské Unii a zároveň nevyžaduje žádné minimální kreditní ohodnocení ani finanční minimum. Účastníkům STEP1 je umožněno plně využívat program systému EURO1 a jsou přímo propojeni se všemi ostatními účastníky systému EURO1 a STEP1. Každý účastník STEP1 se vypořádává s bankou v systému EURO1 dle vlastního výběru. Tato vypořádací banka poskytuje účastníkům STEP1 likviditu potřebnou k účasti v systému.

STEP1 využívá výhod technické a právní infrastruktury systému EURO1 a vyhovuje novodobým průmyslovým standardům a obchodním zvyklostem. Přiměřená opatření, která jsou vyžadována ke vstupu do STEP1 a celková jednoduchost fungování v systému napomáhají účastníkům k udržení nízkých nákladů.

Mimo to, účast v STEP1 je snadným a nenákladným způsobem, jak získat přístup do STEP2 Pan-evropského ACH (Automated Clearing House).²⁷

6.5 STEP2

STEP2 je pan-european automated clearing house (PE-ACH) určený pro objemné platby v eurech. STEP2 je založen na nejnovější technologii a teší se nejvyšší úrovni pružnosti srovnatelné se systémy RTGS. Poprvé byl tento program použit v roce 2003 za účelem

²⁷ Ebaclearing. [online]. Ebaclearing 2008. Dostupný z WWW: <www.ebaclearing.eu>.

zpracovávání CREDEURO.²⁸ CREDEURO zahrnuje 108 přímých účastníků, dále je v něm registrováno více než 1 630 nepřímých účastníků, čímž propojuje tisíce institucí napříč všemi 27 zeměmi EU a EEA.

„Prováděním nízkonákladových mezinárodních kreditních převodů se STEP2 stal životně důležitým pro evropské bankovnínictví, rovněž díky svému progresivnímu přístupu k SEPA. V rámci příprav na SEPA (jednotná oblast pro platby v eurech) byl program podruhé použit v listopadu 2006 sedmi italskými bankami, ve funkci pilotních bank a jeho existující vlastnosti a funkce byly vylepšeny pomocí STEP2 Domestic Service, což se stalo základem pro budoucí program SEPA. Tato služba byla vytvořena jednak tak, aby vyhověla SEPA, stejně jako domácím převodům a zároveň aby usnadnila zemím přechod do SEPA.

Během roku 2007 byly do programu STEP2 implementovány nové programy pro SEPA, které byly testovány v druhé polovině 2007. Program STEP2 SEPA Credit Transfer (SCT) byl započat spolu se SEPA Credit Transfer schůzky dne 28. ledna 2008 zatímco program STEP2 SEPA Direct Debit (SDD) je připraven k použití a může být spuštěn jakmile jedna nebo více zemí v Evropě implementují nařízení týkajících se platebních služeb a začnou využívat STEP2 pro své přímé debetní transakce. Předtím, než byl v lednu roku 2008 vytvořen program SEPA Credit Transfer (SCT), více než 100 institucí participovalo v testovacím programu EBA CLEARING za účelem přípravy provozu SEPA a následné přímé účasti v STEP2. Program SCT umožňuje Evropským bankám posílat jejich SEPA platby k jednotnému zpracování, neboť od 28.ledna 2008 je po bankách povinně vyžadováno, aby svým klientům nabízely nástroje SEPA.

Široce otevřený PE-ACH poskytuje plné výhody SEPA skrze účinný, integrovaný a flexibilní program, který je k dispozici v rámci celého evropského bankovnínictví. Program SCT nyní čítá 104 přímých účastníků a téměř 4 000 nepřímých.

STEP2 je vysoce automatizovaný, snadný k použití a je založen na obecně přijatých průmyslových standardech a nejnovějších technologiích. STEP2 přijímá a odesílá velká množství plateb, což přispívá k celkové efektivitě a malé nákladnosti celého systému. Zpracování pomocí STEP2 zahrnuje schvalování platebních instrukcí, jejich směřování do bank příjemců a rovněž automatické vyrovnávání v rámci EURO1 a STEP1. Vezmeme-li v potaz rozdílné potřeby bank a jejich plateb, STEP2 jim umožňuje přímou či nepřímou účast. Nepřímí účastníci jsou zapojeni do systému pomocí přímých účastníků, se kterými uzavřeli dvoustrannou smlouvu. Jelikož vyrovnávání systému STEP2 probíhá v rámci EURO1 a

²⁸ Tato konvence upravuje standardní schéma platebního styku, které má zajistit efektivní a levné zpracování retailových přeshraničních plateb v euro za předpokladu, kdy banka příkazce i banka příjemce sídlí v členské zemi EU. Konvence zajišťuje nízké náklady na zpracování a fixní celkovou dobu provedení převodu od příkazce k příjemci, tedy tři bankovní pracovní dny následující po datu akceptace platebního příkazu bankou příkazce.

STEP1, jakýkoliv účastník nebo pod-účastník v EURO1 nebo STEP1 může být přímým účastníkem ve STEP2.²⁹

6.6 CLS

„Systém CLS (Continuous Linked Settlement System) poskytuje zúčtovací služby pro obchody s devizovými hodnotami v 15 hlavních světových měnách. Tento systém, provozovaný CLS Bank, eliminuje do značné míry riziko devizového vypořádání tím, že vypořádává obchod v obou měnách zároveň, tj. platba proti platbě, a pouze tehdy, když jsou k dispozici dostatečné finanční prostředky. Trvalá bezpečnost a efektivita CLS je pro Eurosystem velmi důležitá, protože systém CLS je z hlediska hodnoty největší platební systém mimo eurozónu, který vypořádává transakce v euru. V rámci kolektivního dozoru nad zúčtováním devizových transakcí pod vedením Federálního rezervního systému je ECB hlavním orgánem dozoru nad vypořádáním transakcí v eurech. V prosinci 2006 systém CLS zpracovával v průměru 290 000 devizových obchodů denně. Podílem na všech transakcích vypořádaných v CLS je euro i nadále druhou nejdůležitější vypořádací měnou (po americkém dolaru s 46% podílem). Průměrná denní hodnota obchodů CLS vypořádaných v EUR činí 489 mld. EUR. V současné době systém pracuje s následujícími měnami: EUR, GBP, USD, CHF, CND, YPN a AUD. Systém má 49 členů.³⁰

6.7 PayPal

„PayPal je nejznámější platební systém, který umožňuje bezpečné placení kartou na internetu. Od 17.6.2005 je dostupný i pro uživatele z ČR. Česká Republika patří momentálně do skupiny zemí, ve kterých je možné PayPal využívat pouze pro posílání peněz a placení kartou. Dalšími zeměmi z této skupiny jsou kromě ostatních nových členských států EU (Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Malta, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko, také Anguilla a Jižní Afrika. Službu PayPal může využít kterýkoliv majitel e-mailové adresy a získá tak možnost bezpečného placení kartou na mnoha zahraničních serverech a obchodech, které platby přes PayPal podporují. Největší výhodou je, že se uživatelům z ČR otevírá možnost nákupu v největší internetové aukční síni eBay, kde lze nyní za vydražené zboží

²⁹ Ebaclearing. [online]. Ebaclearing 2008. Dostupný z WWW: <www.ebaclearing.eu>.

³⁰ PANTŮČKOVÁ, Jitka. *Platební styk v Evropské Unii* [online]. BANKOVNICTVI.IHNED.CZ, 2003. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13502430-m%ECnami-900000_d-92>.

jednoduše zaplatit pomocí platebního systému PayPal. Číslo platební karty bude znát pouze společnost PayPal a klienti se tedy nemusí obávat zneužití platební karty nedůvěryhodným obchodníkem. Servery a obchody, kde je možné pomocí PayPal platit, číslo platební karty znát nebudou. Jedinou nevýhodou pro ČR je, že tuzemští uživatelé mohou využívat PayPal účet zatím pouze pro placení kartou a zasílání peněz na jiné účty a nemohou na svůj PayPal účet platby přijímat. Pokud klient chce na některém serveru (např. platba za vydražené zboží na eBay), který to podporuje, zaplatit pomocí svého účtu u PayPal, nemusí mít na tomto účtu žádný zůstatek. Na serveru, kde chce platit si vybere jako způsob platby PayPal. Po odeslání objednávky, je požádán o přihlášení se do PayPal a odsouhlasení příslušné platby. Tato platba se mu strhne z účtu u PayPal a pokud zůstatek nedostačuje na platbu, tak je provedeno inkaso z platební karty, kterou má u PayPal zaregistrovanou. Tím je zajištěno, že klient zaplatí platební kartou, ale její číslo nemusí poskytovat obchodníkovi nebo serveru, kde platí. Dále může zasílat peníze na jakýkoliv jiný PayPal účet nebo pouze na emailovou adresu. Za PayPal účet ani za platby se neplatí žádné poplatky. Poplatky totiž platí pouze příjemci plateb. PayPal je jedním z mnoha platebních systémů na internetu, i když nejrozšířenější (asi 73 mil. uživatelů). Vážnou konkurencí v Evropě je platební systém Moneybookers.com, který nabízí mnohem větší možnosti pro české uživatele než systém PayPal.³¹

6.9 SEPA

Dosud nebyl realizován bezbariérový pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu na území EU. Od zavedení eurobankovek a mincí v roce 2002 mohou spotřebitelé provádět prostřednictvím jednotné měny hotovostní platby v celé eurozóně, ovšem nefunkčnost vnitřního trhu se projevuje rozdílným prováděním platebního styku na národní a evropské úrovni. Platby na národní úrovni jsou uskutečňovány rychleji, bezpečněji a s nižšími náklady než na úrovni evropské. Proto by měl být platební styk sjednocen do Jednotné eurové platební oblasti (SEPA). Podle Jeana-Clauda Tricheta, prezidenta Evropské Centrální banky, je třeba dosáhnout toho, aby bylo možné z jednoho účtu umístěného kdekoli v eurozóně provádět za stejných podmínek také bezhotovostní platby. SEPA se stane skutečností tehdy, jakmile budou veškeré platby v eurech v celé eurozóně považovány za tuzemské.

„SEPA (Single Euro Payment Area) je oblast, v níž spotřebitelé, podniky a další hospodářské subjekty budou moci provádět a přijímat platby v eurech uvnitř jednotlivých

³¹ TERČ, Michal. *PayPal*. [online]. TERC.CZ, 2005. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://webnews.terc.cz/ps/article.php?arid=171>>.

zemí i mezi nimi, a to za stejných podmínek, práv a povinností a bez ohledu na svou zeměpisnou polohu. Cílem je posílit evropskou integraci konkurenceschopným a inovativním trhem služeb platebního styku pro klientské platby v eurozóně, který může nabídnout vyšší úroveň služeb, efektivnější a levnější možnosti platebního styku. Dělení na vnitrostátní a přeshraniční platební styk v rámci eurozóny zanikne. SEPA je založená na jednotné měně, jednotném souboru platebních nástrojů (bezhotovostní úhrady, přímé inkaso a platby prostřednictvím platebních karet), efektivní infrastruktuře pro platební styk v eurech, jednotné technické normě, provozních postupech a harmonizovaném právním základu. Tento náročný projekt zahájil v roce 2002 bankovní sektor zřízením Evropské rady pro platební styk (EPC), která vymezuje nová pravidla a postupy pro platební styk v eurech. Do této činnosti jsou zapojeny nejen země Evropské unie, ale také Island, v Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko. Platební styk v eurech tedy budou moci využívat i subjekty mimo eurozónu, které budou schopny uplatňovat standardy a postupy SEPA a přispějí tak k zavedení jednotného trhu služeb platebního styku.³²

6.9.1 Vznik projektu SEPA

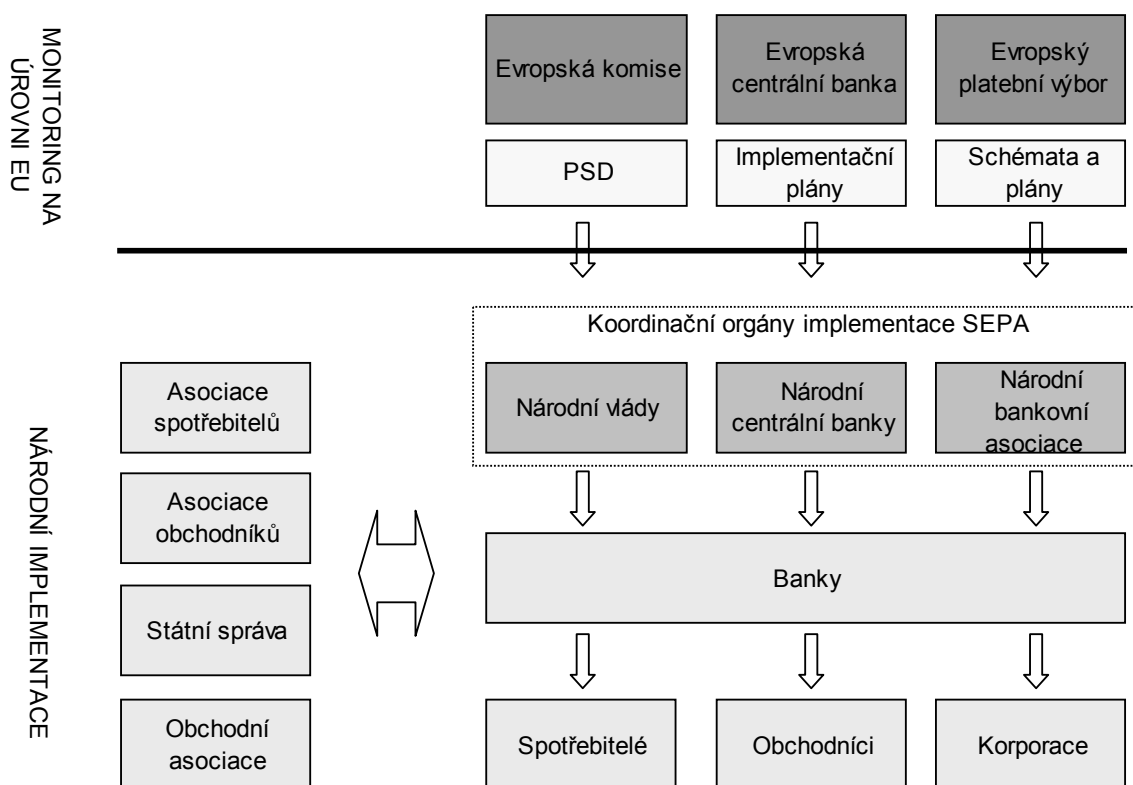
V roce 2000 schválila Evropská rada Lisabonskou agendu, která si klade za cíl vytvořit z Evropské unie nejkonkurenceschopnější ekonomiku na světě. V této souvislosti Evropská rada kladla důraz na důležitost jednotného trhu plateb. V roce 2002, v reakci na tuto výzvu, evropské banky oznámily založení EPC (European Payment Council – Evropský platební výbor) a rozhodly se skrz něj podporovat a zajistit vznik Jednotného eurového platebního prostoru. EPC se tím pádem stal hnacím motorem celého projektu.

³² TRICHET, Jean-Claude. *JEDNOTNÁ OBLAST PRO PLATBY V EURECH (SEPA)*. [online]. ECB. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>978-92-899-0100-0>.

6.9.2 Zainteresované skupiny

Pro jednoduchou orientaci je zde uvedena tabulka organizací či skupin, které se účastní projektu SEPA.

Tabulka č. 1: Zainteresované skupiny



Zdroj: http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_players

„Hlavními garanty a tvůrci projektu SEPA jsou panevropské instituce: Evropská komise, Evropská centrální banka a Evropský platební výbor. Na lokální úrovni jejich práci odvádí národní vlády, centrální banky a bankovní asociace. Banky, jakožto hlavní ovlivněné subjekty implementují obdržené specifikace ve spolupráci s místními asociacemi a státní správou. Spotřebitelé, obchodníci a korporace jsou pak ovlivněni přes své banky v závislosti na produktech, které jejich banky nabízí.“³³

³³ European Payment Council. [online]. EPC 2008. Dostupný z WWW: <http://www.europeanpaymentcouncil.eu>.

Evropská komise (EC)

„Evropská komise (European Commission) je orgánem iniciativním, výkonným a kontrolním a jako jediná je oprávněna předkládat legislativní návrhy Radě Evropské Unie. Jedná se o politicky nezávislý orgán, který má za úkol chránit a podporovat základní potřeby a zájmy Evropské unie a je zároveň hlavním hnacím motorem evropské integrace. Evropská komise stojí a stála za projektem SEPA a byla důvodem pro iniciaci EPC.“³⁴

Evropská centrální banka (ECB)

„Evropská centrální banka je centrální bankou pro země, které mají EURO. Hlavním úkolem ECB je udržování cenové stability v europrostoru. ECB a Eurosystem (Eurosystem se skládá z Evropské centrální banky a jednotlivých národních centrálních bank zemí, které zavedly euro) vytvořili velké množství cílů projektu a obecných požadavků na SEPA. Mezi další role Eurosystemu patří monitorování postupu a pokroku EPC při tvorbě a specifikaci SEPA, komunikace s ostatními zainteresovanými stranami a asociacemi a v neposlední řadě zprovoznění systému TARGET2, který je nepostradatelnou součástí projektu SEPA a jedním z jeho stavebních kamenů, neboť skrz něj bude probíhat většina zúčtovacích obchodů SEPA plateb.“³⁵

Evropský platební výbor (EPC)

„Evropský platební výbor (European Payment Council) je rozhodovací a koordinační orgán evropského bankovníctví v oblasti platebního styku, jehož účelem je vytvoření SEPA. Výbor vznikl v červnu 2002 v reakci na existenci společné měny euro a přeshraničních plateb. Jde o iniciativu samotného bankovního sektoru, který si sám stanovuje definice jednotných standardizovaných celoevropských platebních postupů, procedur, technických řešení a v neposlední řadě praktické a technické stránky projektu. Oficiálně je cílem Evropského platebního výboru vytvoření takových systémových řešení, která umožní občanům eurozóny a výhledově celé „Evropy“ (tu EPC chápe jako EU plus Island, Norsko, Lichtenštejnsko a

³⁴ European Commission. [online]. EC.EUROPE.EU. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu>>.

³⁵ European Central Bank. [on-line]. Frankfurt am Main, Germany. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int>>.

Švýcarsko) provádět základní transakce platebního styku ve společné měně „s jedním účtem a jednou platební kartou v kterékoli zemi za stejných poplatkových a termínových podmínek jako v zemi domovské.“³⁶

6.9.3 Složky SEPA

Při přechodu na SEPA se zájem bankovního sektoru zaměřil především na vývoj platebních nástrojů SEPA. Nové platební nástroje, které bankovní sektor nabídne zákazníkům, budou vycházet z nového souboru pravidel, postupů a norem pro platební styk v eurech. EPC navrhla pravidla pro dva nové platební nástroje a jeden rámec, v nichž mohou banky rozvíjet platební produkty SEPA:

- bezhotovostní úhrady SEPA,
- přímé inkaso SEPA,
- platby SEPA uskutečňované prostřednictvím platebních karet.

„Pravidla pro bezhotovostní úhrady SEPA určují jednotnou úroveň služeb a časový plán, v němž jsou zúčastněné finanční instituce povinny jako základní službu provádět bezhotovostní úhrady SEPA. Pravidla pro přímé inkaso SEPA vymezují jednotnou úroveň služeb a dobu, během níž musejí zúčastněné finanční instituce plnit úlohu dlužnických bank jako základní službu. Platby SEPA prostřednictvím platebních karet budou probíhat podle souboru zásad, kterým se vydavatelé, příjemci, kartové systémy a provozovatelé budou muset přizpůsobit. Tyto zásady připravila EPC.“³⁷

Tyto produkty bezhotovostní úhrady jsou základem projektu SEPA a měly by být stejné pro všechny finanční instituce v celé EU. Nic ovšem nebrání bankám nabízet další produkty (pokud budou odpovídat souborům pravidel a rámcům).

6.9.4 Harmonogram SEPA

„V projektu SEPA počítá EPC se třemi hlavními časovými úseky: plánovací etapou, prováděcí etapou a migrační fází.

³⁶ European Payment Council. [online]. EPC 2008. Dostupný z WWW: <<http://www.europeanpaymentcouncil.eu>>.

³⁷ TRICHET, Jean-Claude. *JEDNOTNÁ OBLAST PRO PLATBY V EURECH (SEPA)*. [online]. ECB. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>978-92-899-0100-0>.

První, plánovací etapa začala v roce 2004. Její součástí je návrh nových pravidel pro bezhotovostní úhrady a přímé inkaso a návrh rámců pro platební karty i pro infrastrukturu zúčtování a vypořádání. Vyvinuty jsou také nezbytné normy a specifikace bezpečnostních požadavků.

Druhá, prováděcí etapa byla zahájena v polovině roku 2006 a pokračovala až do konce roku 2007. Zaměřila se na přípravu rozšíření nových nástrojů, norem a infrastruktur SEPA. V této etapě proběhl také zkušební provoz.

Poslední bude migrační fáze, v níž budou vnitrostátní pravidla platebního styku platit souběžně s pravidly SEPA. Infrastruktura zúčtování a vypořádání bude schopna pracovat s oběma druhy nástrojů.³⁸

6.9.5 Sektory SEPA

„SEPA vyžaduje součinnost mezi těmito sektory:

Evropský bankovní sektor, který odpovídá za restrukturalizaci platebních systémů v eurozóně. Tento sektor vytvořil pro koordinaci svých činností vlastní regulační orgán, který projekt SEPA bude řídit. Orgán pod názvem Evropská rada pro platební styk (EPC) sestává z 65 evropských bank včetně tří evropských asociací úvěrového sektoru a Evropské bankovní asociace (EBA).

Evropský sektor zúčtování a vypořádání, jehož cílem je pomocí nástrojů SEPA zajistit dosažitelnost všech příjemců plateb v eurozóně. Na této činnosti se podílí několik poskytovatelů infrastruktury jako např. zpracovatelé platebních karet, Evropská asociace automatizovaných clearingových středisek (EACHA) a EBA.

Podniky v eurozóně (podniky, obchodníci, malé a střední firmy), které se podílejí na přípravě norem, jejichž účelem je omezit zásahy pracovníků při zúčtování plateb. Tyto podniky se zaměřují na vytvoření automatizovaných procesů které sníží náklady platebního styku. Finanční ředitelé podniků jsou organizováni v Evropském sdružení finančních ředitelů podniků (EACT).

³⁸ TRICHET, Jean-Claude. *JEDNOTNÁ OBLAST PRO PLATBY V EURECH (SEPA)*. [online]. ECB. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>978-92-899-0100-0>.

Orgány veřejné správy a spotřebitelé, kteří budou uživateli nových platebních nástrojů SEPA. Vlády a orgány veřejné správy provádějí velké množství vnitrostátních i přeshraničních plateb, které souvisejí s důchody, sociálním zabezpečením a dalšími dávkami nebo daněmi.³⁹

6.9.6 Vliv na zainteresované strany

Spotřebitelé

Platební nástroje SEPA budou k dispozici v celé eurozóně, a spotřebitelům tak celkově usnadní platební styk. Spotřebitelé budou potřebovat pouze jeden bankovní účet. Z něj budou provádět bezhotovostní úhrady v eurech a využívat služeb přímého inkasa kdekoli v eurozóně stejně snadno, jako je tomu u vnitrostátního platebního styku. Používání platebních karet bude efektivnější, protože spotřebitelé budou moci využívat stejnou kartu pro všechny platby v eurech. Lidé tedy nebudou potřebovat tolik peněz v hotovosti. Inovativní služby lze nabízet spotřebitelům bez ohledu na hranice států. Dlouhodobým cílem bankovního sektoru je dosáhnout stavu, kdy se budou platební nástroje SEPA používat pouze v elektronické podobě, jako např. elektronická fakturace, elektronické letenky, oznámení o připsání prostředků nebo elektronické přiřazení platby k faktuře. Díky těmto službám uspoří spotřebitelé čas při vyřizování plateb.

Obchodníci

Platební karty se stávají u spotřebitelů oblíbeným platebním nástrojem a ve stále větší míře nahrazují šeky a platby v hotovosti. Používání platebních karet by se tedy mělo v budoucnu dále rozšiřovat. Pro příjem plateb však obchodník potřebuje smlouvu s přijímající bankou, která za něj platby hrazené kartou zpracuje – tedy zpracuje údaje o platbě a držiteli karty a předá je prostřednictvím infrastruktury pro vypořádání kartových operací bance, u níž má spotřebitel platební kartu. Zde nabízí SEPA tyto výhody:

- Příjemci budou moci zpracovat veškeré platby prováděné kartou, které splňují parametry SEPA, a to i mezi státy. V prostředí SEPA budou mít obchodníci v eurozóně možnost si vybrat libovolného příjemce, který jejich platby prováděné prostřednictvím platební karty zpracuje. Tím se zvýší konkurence a sníží se náklady.
- Terminály v místě prodeje v eurozóně budou stále více standardizovány. Díky tomu bude možné si vybírat z většího počtu poskytovatelů terminálů a obchodníci budou

³⁹ TRICHET, Jean-Claude. *JEDNOTNÁ OBLAST PRO PLATBY V EURECH (SEPA)*. [online]. ECB. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>978-92-899-0100-0>.

mít možnost přijímat na jednom terminálu více druhů karet. Silnější konkurence mezi kartovými systémy by měla také vést ke snížení poplatků.

Podniky

SEPA pomůže podnikům zjednodušit správu plateb.

- Podniky budou provádět veškeré finanční transakce v eurech centrálně z jednoho účtu za použití platebních nástrojů SEPA. Zpracování plateb se zjednoduší, neboť veškeré příchozí a odchozí platby budou využívat stejný formát.
- Služby s přidanou hodnotou jako jsou elektronická fakturace a elektronické přiřazení plateb, pomohou podnikům zpracování plateb dále optimalizovat. Dnes jsou tyto služby nabízeny pouze na vnitrostátní úrovni, protože přeshraniční platby ztěžuje různorodost platebních formátů. Standardizovaná pravidla platebního styku SEPA tento provoz usnadní.

Banky

Banky díky novým platebním nástrojům a infrastruktuře SEPA v celé eurozóně získají řadu výhod:

- Banky budou moci rozšířit své podnikání a soutěžit na úrovni celé eurozóny, protože zde mohou jednodušeji nabízet své služby. Banky mohou rovněž rozšířit své podnikání tím, že svým zákazníkům vedle produktů SEPA nabídnou i služby s přidanou hodnotou.
- Díky projektu SEPA dojde k posílení evropské integrace a tržní efektivity. Sladěním podmínek, které upravují provádění plateb, poskytne SEPA jednotný soubor pravidel, rovnocenný a otevřený přístup, dosažitelnost, což posílí konkurenci, a umožní tak bankám sjednávat s poskytovateli služeb lepší podmínky.
- Zpracování, zúčtování a vypořádání přeshraničních plateb se bude reorganizovat tak, aby bylo stejně efektivní a levné jako vnitrostátní platby.

Poskytovatelé infrastruktury

Zvýší se konkurence mezi poskytovateli infrastruktury a to např. mezi automatizovanými clearingovými středisky a zpracovateli karet.

- Poskytovatelé infrastruktury již nebudou vázáni hranicemi států, ale díky nástrojům SEPA budou mít možnost poskytovat služby v celé eurozóně.
- Díky jednotnému souboru technických norem bude možné dosáhnout propojení mezi různými poskytovateli infrastruktury.
- Zpracovatelé karet budou moci obsluhovat různé kartové systémy a příjemce v celé eurozóně.

6.9.7 Shrnutí

Po plném zavedení SEPA v roce 2010 by se podle předpokladů měly spotřebitelům i firmám snížit náklady na přeshraniční platby o 70 až 90 procent. Navíc by SEPA v konečném důsledku podle ECB měla znamenat úsporu i pro banky. Ty sice projekt SEPA podporují, zároveň ale tvrdí, že v souvislosti s jeho zavedením budou muset vynaložit nemalé investice, které budou naopak znamenat zvýšení nákladů. Komise a ECB jsou přesvědčeny, že plnohodnotné zavedení SEPA přispěje k růstu ekonomiky EU a evropskému ekonomickému systému ušetří 50 až 100 mld. EUR ročně. V České republice je prací na projektu pověřena Česká bankovní asociace, která projekt SEPA plně podporuje, ačkoliv toto bude aktuální téma až po zavedení eura. Přestože je projekt SEPA zaměřen na eurozónu, tak podle názoru řady odborníků však síly působící na trhu donutí přijmout principy SEPA i země stojící mimo eurozónu.

Závěr

Po vstupu do EU byly domácí banky postaveny před zahraniční konkurencí, a proto ve velké míře začaly vylepšovat produkty směřující ke komplexní obsluze klientů. V zemích Evropské unie se důraz klade především na širokou nabídku produktů z oblasti řízení aktiv, produktů spojených se stárnutím obyvatelstva a produktů omezujících riziko. V posledních desetiletích se bankovníctví velmi dynamicky zdokonaluje a rozšiřuje se celá škála finančních služeb a produktů, ale také roste spojitost mezi jednotlivými segmenty finančního trhu. Dá se říci, že bankovní podnikání je nyní bezpečnější vlivem konkurenčního prostředí, což vytváří výhody

pro klienta. Působení konkurence znamená snižování nákladů a poskytování lepších služeb. Díky plánovanému zvětšení evropského bankovního sektoru dojde i k možnosti sdílení nákladů na vývoj a pořízení informačních systémů.

Dle mého názoru bylo velmi zásadním krokem zavedení eura, poté však Evropská Unie následně pocítila rozdílnost právních úprav a bankovní-obchodních praxí v členských státech. V minulých letech a taktéž i v současnosti tomuto evropskému nesouladu napomáhají stávající platební systémy, které byly vytvářeny v období zavádění eura. Myslím si, že tyto platební systémy budou postaveny před těžký úkol, kterým bude udržení samotné existence, popřípadě transformace poskytovaných služeb nebo fúze s jiným platebním systémem. Lze také konstatovat, že určité platební systémy (jako např. TARGET2, či SEPA2) budou bankovní budoucnosti oporou a pomyslným fundamentem k rozvoji.

Jak už bylo řečeno oblast platebních služeb čeká v blízké budoucnosti opravdová revoluce. V tomto důsledku zanikne přeshraniční platební styk (uvnitř EU) a začne se uplatňovat jednotný vnitřní trh EU v oblasti platebního styku. Ačkoliv SEPA předpokládá zavádění panevropských nástrojů platebního styku nejprve v zemích eurozóny, v době jejich realizace bude přechod na euro aktuální i pro Českou republiku (ČNB počítá se vstupem do eurozóny v roce 2010). Proto je vysoce účelné se vývoje SEPA účastnit od samého počátku. Pozitivní zprávou je, že se tak již děje, a to tak, že se tuzemské banky účastní činnosti orgánů a pracovních skupin Evropského platebního výboru prostřednictvím svých zástupců. Bude na každé bance, jak revoluční plán přechodu na SEPA pojme, ale pokud bude nadále uvažovat pouze v národním měřítku, není to dobrá vyhlídka do budoucnosti. Pokud se dokáže dohodnout na spolupráci s přeshraničními partnery či ji využít v rámci nadnárodní bankovní skupiny, může náklady na přechod významně snížit. Eurosystém očekává, že se veškeré platby v eurozóně stanou tuzemskými a budou vysoce bezpečné a efektivní. Takové platby by se měly vyrovnat nejlepším vnitrostátním systémům platebního styku.

Cílem mé práce bylo vysvětlit principy fungování současných platebních systémů, které využívají banky v Evropské Unii a taktéž i nečlenské banky jako přidružení členové či pomocí korespondenčních bank. Myslím, že nejdůležitější funkce a zásady těchto platebních systémů jsou uvedeny v textu a čtenář si díky tomuto popisu může vytvořit představu, jak a které důležité platební systémy banky využívají.

Zavedením projektu SEPA lze očekávat velice výrazné změny v bankovním sektoru, které přímo pocítí především banky a v neposlední řadě i jejich klienti. Co se týče vlastního řešení bankovních systémů pro potřeby SEPA, je velmi pravděpodobné že většina bank bude v čase

úplného spuštění SEPA v květnu 2008 mít k dispozici pouze dočasné a přechodné řešení. Existují 2 pomyslné fáze fungování SEPA, kdy v první budou paralelně fungovat jak stávající systémy platebního styku a ve druhé fázi dojde k útlumu stávajících systémů a plně se přejde na infrastrukturu SEPA, což se plánuje na rok 2010. Výhody přechodu na SEPA v roce 2010 již nebudou tak velké, naopak některé lokální platební systémy, které jsou již teď velmi efektivní budou muset být zcela zrušeny. Budou nutné rozsáhlé investice, aby bankovní systémy byly schopné procesovat SEPA platby a aby se byly banky schopny adaptovat na systém.

Myslím, že bankovní sektor čeká ještě mnoho analýz, projektů a studií, které se budou snažit objevit nejjednodušší a nejefektivnější spuštění a fungování SEPA. V řadách specialistů převažují optimistické názory na spuštění SEPA, ovšem ani jeden se neobejde bez „ale“. Díky svým studiím předpokládám, že jakmile SEPA začne fungovat, vyjdou na povrch nedostatky vzniklé při zavádění systému. Aby se předešlo chybným krokům, vlivné firmy již vypracovaly své studie, kde uvádí možná pro a proti. Ovšem je nutno podotknout, že se tyto analýzy v mnohém liší a z toho je patrné, že nelze sjednotit navrhované zaváděcí procesy. Domnívám se, že projekt má velmi dobré předpoklady pro stabilní výkon v bankovním sektoru právě díky propracovaným přípravám.

Resumé

С возникновения Европейского Экономического сообщества в 1958 г. произошли при направлении к более интегрированному европейскому рынку некоторые события. Самым значительным являлось, бесспорно, введение единой валюты евро в 1999 г., и впоследствии также замена национальной валюты новой валютой в 2002 г., то есть в странах еврозоны. С точки зрения жителей Европы, меньше или полностью заметным являлось внедрение системы для уплат высоких стоимостей, или же системы TARGET. Настоящая платежная система центральных банков возникла 1 января 1999 г. и создала базис финансовой системы, которая пользуется евро и стала инструментом для реализации единой европейской денежной политики.

О денежных системах, находящихся за единой валютой евро можно сказать, что они очень важным компонентом проекта единой валюты и без их исправлений для потребности соединенного рынка не будет возможность посматривать на евро, как на полностью внедренную единую валюту.

Несмотря на внедрение евро в 1999 г. и развитие системы TARGET, предприятия, которые осуществляют значительное число уплат, должны вести банковские счета в нескольких странах, с которыми предпринимают и, то есть, не имеют возможность полностью воспользоваться выгодами единой валюты. Банковские счета должны заведоваться в рамках правления расчетов. Настоящая дезинтеграция ухватывает не только черезграничный, да и внутригосударственный расчет в евро и препятствует новации и конкуренции. Во время развития системы TARGET внедряются также другие денежные системы, которые должны упростить расчет в Европейском Союзе (ЕС), однако постоянно натываемся на проблему разновидности банковско-торговых практик и юридических оформлений.

Вышеизложенные ограничения создатели проекта знали уже сначала и в начале настоящего тысячелетия внесли идею создания соединенной евро платежной зоны (SEPA-Single Euro Payment Area). Целью проекта SEPA является создать интегрированный, конкурентноспособный и современный рынок услуг безналичного расчеа для клиентских уплат в евро, в будущем полностью автоматизированный. Благодаря стандартизации уплат в еврозоне позволит воспользование выгод проекта SEPA всем клиентам во всей Европе.

TARGET

(TARGET-Trans European Automated Real Time Gross Settlement Express Transfer System)

TARGET управляется Европейской Системой Центральных Банков (ЕСЦБ), которая соединяет 15 национальных клиринговых систем банков в странах-участницах ЕС с денежной системой Европейского Центрального банка. Речь идет о очень быстрой, надежной и прежде всего большегрузной черезграничной системе. К системе TARGET могут подсоединиться также другие банки, неинтегрированные в Экономическом и Валютном Союзе (ЭВС). Система обеспечивает немедленную обработку, финансовые расчеты посредством денег центральных банков и непосредственную несмеемость транзакции. В рамках TARGET новые центральные банки стран-участниц ЕС получают одинаковые права и обязательства как и центральные банки ЕС. TARGET имеется для всех безналичных расчетов в евро среди банков без всякого верхнего или нижнего лимита стоимости. Настоящие денежные переносы могут осуществляться или среди банков внутри одной страны-участницы (внутригосударственные уплаты) или среди банков разных стран-участниц (междугосударственные уплаты).

TARGET2

TARGET2 должен представлять совсем интегрированную единую систему и поддерживать хорошо действующие и эффективные денежные механизмы в евро и одновременно должен быть готов к быстрой адаптации на будущее развитие, например на расширение ЕСЦБ. Услуги TARGET2 должны быть более гармонизованы и система предложит комплексные функции управления ликвидности, которые позволят кредитным институциям лучше проверять ликвидность в евро. Система будет основана на современном концепту непрерывности предпринимательства, который ей позволит справиться с ситуациями обширных бедствий или аварий. Евросистема также разрабатывает систему ценообразования основных услуг системы TARGET2, которая устранил современные расхождения в ценообразовании среди внутренних и черезграничных переводов денег. Все банки, подсоединенные к действующей системе TARGET1 окончат миграцию в TARGET2 до 19.5.2008 г. Чешский национальный банк (ЧНБ) и банки действующие на территории Чешской республики присоединятся уже напрямую новую систему TARGET2.

ЕВРО1

ЕВРО1 – трансграничная денежная система, которая разрабатывает платежи значительного объема в евро в рамках 1 дня. Система эксплуатируется Евро Банковской Ассоциацией (ЕБА – Euro Banking Association) и является крупнейшей часной денежной системой для перечисления евро в еврозоне. Речь идет о чистой денежной системе, что означает, что в конце каждого дня происходит засчитывание всех платежных поручений накопленных в течение опорного дня. Окончательные чистые платежи в конце опорного дня банки расплачивают посредством системы ТАРГЕТ. Система ЕВРО1 в настоящее время включает около 75 банков (страны ЕС и филиалы австралийских, японских, норвежских, шведских и американских банков) и имеет 35 ассоциированных членов.

СТЕП1

СТЕП1 – трансграничная денежная система, созданная в рамках ЕБА и прежде всего денежная система для экономных коммерческих транзакций, предназначена к обработке индивидуальных международных платежей в евро. Система позволяет банкам маневрировать в ЕС и заниматься коммерческими транзакциями среди участников СТЕП1, как и в рамках всех банков всей системы ЕВРО1. Благодаря реализации СТЕП1 открыла ЕБА возможность доступа в ЕВРО1 банкам, которые не соответствовали строгим вступительным требованиям системы ЕВРО1. Возможность вступления в СТЕП1 открыта всем банкам, действующим на территории ЕС и одновременно не требует ни минимальные кредитные оценки ни финансовый минимум. Участники СТЕП1 имеют возможность полностью пользоваться программой систем ЕВРО1 и СТЕП1. Присутствие в СТЕП1 является несложным и недорогим способом, как получить доступ в СТЕП2 – всеевропейского АСН (Automated Clearing House)

СТЕП2

СТЕП2 – всеевропейский автоматизированный клиринг-банк, (Pan-European Automated Clearing House – PE-ACH) назначенный для значительного объема платежей в евро. Система основана на основе последней технологии и имеет самый высокий уровень эластичности. СТЕП1 стал жизненно важным для европейского банковского дела, также благодаря прогрессивному подходу к SEPA. Пространно открытый PE-ACH предоставляет полные преимущества SEPA сквозь эффективную, интегрированную и гибкую программу, которая имеется в рамках всего европейского банковского дела. СТЕП2 – высоко автоматизированная, несложная с точки зрения употребления и

основанная на обще принятых промышленных стандартах. СТЕП2 получает и отправляет большие количества уплат, что способствует общую эффективность и небольшую затратность всей системы. Поскольку финансовые расчеты системы СТЕП2 происходят в рамках ЕВРО1 и СТЕП1, любой участвующий настоящих денежных систем может присутствовать в СТЕП2.

CLS

CLS (Continuous Linked Settlement System) предоставляет расчетные услуги для валютных сделок в 15 главных мировых валютах. Настоящая система расплачивает сделки в виде «уплата против уплате» лишь в то время, когда имеются достаточные финансовые средства. CLS, с точки зрения стоимости, является крупнейшей денежной системой вне еврозоны.

PayPal

PayPal – самая знакомая денежная система, позволяющая безопасную уплату банковской карточкой через интернет. Клиенты получают возможность уплаты на многих зарубежных сайтах и магазинах, и следующей выгодой является, что номер карточки знает лишь компания PayPal.

SEPA

SEPA (Single Euro Payment Area) – пространство или зона, в которой потребители, предприятия и другие экономические субъекты смогут осуществлять и получать уплаты в евро внутри отдельных стран и среди них, то есть при одинаковых условиях, правах и обязанностях несмотря на географическое положение. Целью является укрепить европейскую интеграцию конкурентоспособным рынком услуг расчета. Деление на внутригосударственный и трансграничный расчет в рамках еврозоны прекратится. SEPA основана на единой валюте, едином составе платежных инструментов, эффективной инфраструктуре для расчета в евро, едином технико-экономическом стандарту, эксплуатационных методах и гармонической юридической основе. Расчет в евро смогут пользоваться также субъекты, находящиеся вне еврозоны, которые будут способны практиковать методы и стандарты SEPA. Во время полного существования SEPA смогут потребители, предприятия и органы государственного управления из одного банковского счета проводить безналичные платежи одинаково просто, эффективно и безопасно, как в случае внутригосударственных платежей. В будущем люди в ЕС платить не должны за зарубежные уплаты больше, чем за

внутригосударственные транзакции. В ЕС должна была бы не позднее 2010 г. возникнуть соединенная евро платежная зона, которая европейской экономике сэкономит 50-100 миллиардов евро в год.

По-моему, очень важной основой было введение евро, затем, конечно, банковский сектор Европейского Союза почувствовал разнородность юридического оформления и банковско-торговых практик внутри стран-участниц. В настоящее время вышеуказанной европейской дисгармонии способствуют действующие денежные системы, которые были созданы в приблизительно одинаковые периоды как евро.

Сфера платежных услуг в недалеком будущем ожидает действительную революцию, потому что прекратится трансграничный расчет (внутри ЕС) и начнет осуществляться единый внутренний рынок ЕС. Несмотря на то, что SEPA предполагает внедрение всеевропейских инструментов расчета сначала в странах еврозоны, во время их реализации будет также для Чешской Республики актуальный вопрос перехода на евро. Поэтому высоко целесообразным является принимать участие в SEPA с самого начала, т.е. с 2010 г. Позитивным сообщением есть то, что внутренние Чешские банки принимают участие в деятельности правления и рабочих групп Европейского денежного комитета. Евросистема ожидает, что всякие уплаты в еврозоне станут внутренними и будут высокобезопасными и эффективными. Такие уплаты должны были бы примириться наилучшим внутригосударственным системам расчета.

Seznam použité literatury

- [1] JÍLEK, J. *Peníze a měnová politika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2004. 744 s. ISBN 80-247-0769-1
- [2] BLAŽEK, J. a kol. *Bankovníctví*. Třebíč: Akcent, 1997. ISBN: 80-85765-91-8
- [3] VOZŇÁKOVÁ, I., STIBOR, R. *Vybrané pojmy z bankovníctví*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA, 2006. 46s. ISBN 80-248-1043-3
- [4] SCHLOSSBERGER, O., HOZÁK, L. A KOL. *Platební styk*. 2.vydání. Praha: Bankovní institut, 2002. ISBN 80-7256-036-X
- [5] JIŘÍČEK, P. *Platební a zúčtovací styk*. Opava: SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ, 2002. 114 s. ISBN 80-7248-136-3
- [6] VENCOVSKÝ, F. a kol. *Dějiny bankovníctví v Českých zemích*. Praha : Bankovní institut, 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0
- [7] REVENDA, Z., *Centrální bankovníctví* 2.rozšířené vyd. Praha: Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1

Prameny práva

- [7] Zákon 126/2002 Sb. o bankách
- [8] Zákon 124/2002 Sb. o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech.

Internetové zdroje

- [9] Česká národní banka. [on-line]. Praha: Česká národní banka. Dostupné na WWW: <<http://www.cnb.cz>>.
- [10] European Central Bank. [on-line]. Frankfurt am Main, Germany. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int>>.
- [11] EBA Clearing. [on-line]. France, Paris: EBA Clearing. Dostupné na WWW: <<http://www.ebaclearing.eu>>.
- [12] Česká bankovní asociace. [on-line]. Praha: Česká bankovní asociace. Dostupné na WWW: <<http://www.czech-ba.cz/>>.
- [13] S.W.I.F.T. SCRL. [on-line]. Belgiím, La Hulpe: S.W.I.F.T. SCRL. Dostupné na WWW: <<http://www.swift.com/>>.
- [14] UNIVYC, a.s. [on-line]. Praha: UNIVYC, a. s. Dostupné na WWW: <<http://www.univyc.cz/>>.

- [15] RM-SYSTÉM, a. s. [on-line]. Praha: RM-SYSTÉM, a.s. Dostupné na WWW:
<<http://www.rmsystem.cz/>>.
- [16] ECONOMIA, a. s. [on-line]. Praha: ECONOMIA, a. s. Dostupné na WWW:
<<http://www.bankovnictvi.ihned.cz/>>. ISSN 1213-7693
- [17] European Payment Council. [online]. EPC 2008. Dostupný z WWW:
<<http://www.europeanpaymentcouncil.eu>>.
- [18] European Commission. [online]. EC.EUROPE.EU. Dostupný z WWW:
<<http://ec.europa.eu>>.

Citace a parafráze z WWW a článků z WWW

- [19] TRICHET, Jean-Claude. *JEDNOTNÁ OBLAST PRO PLATBY V EURECH (SEPA)*. [online]. ECB. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW:
<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf>978-92-899-0100-0>.
- [20] TERČ, Michal. *PayPal*. [online]. TERC.CZ, 2005. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://webnews.terc.cz/ps/article.php?arid=171>>.
- [21] PANTŮČKOVÁ, Jitka. *Platební styk v Evropské Unii* [online]. BANKOVNICTVI.IHNED.CZ, 2003. [cit. 2007-03-27]. Dostupný z WWW:
< http://bankovnictvi.ihned.cz/3-13502430-m%EEnami-900000_d-92>.
- [22] Aktualizace úkolů ČNB v souvislosti se zavedením EURA. [online]. ČNB, 2007. [cit. 2007-03-27].]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/euro/download/euro_071012.pdf>.
- [23] Výroční zpráva 2006. [on-line]. Frankfurt am Main, Germany. [cit. 2008-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/annrep/ar2006cs.pdf>>.
- [24] UNIVYC, a. s. [online]. UNIVYC 2008. [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW
<<http://www.univyc.cz/cz/ospolecnosti/spolecnost.htm>>.
- [25] SKD [online]. ČNB 2008. [cit. 2008-03-26]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/skd/skd_popis.html>
- [26] RM-SYSTÉM, a. s. [online]. RM-SYSTÉM 2008. [cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW:
<http://www.rmsystem.cz/osp/osp_udaj.asp>.

- [27] Blue Book-March 2006. [on-line]. Praha: Česká národní banka 2003-2008.
[cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/platebni_styk/modra_kniha/download/modra_kniha_text_2007_srpen.pdf>.
- [28] Popis systému CERTIS. [on-line]. Praha: Česká národní banka 2003-2008.
[cit. 2008-03-25]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html>.

Seznam použitých zkratek

ČNB	Česká národní banka
TARGET	Trans-European Automated Real Time Gross Settlement Express Transfer
CERTIS	Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement Systém
ECB	European Central Bank
ES	Evropské Společenství
EU	European Union
SKD	Systém krátkodobých dluhopisů
UNIVYC	Univerzální vypořádací centrum
RM-SYSTÉM	Organizátor mimoburzovního trhu s CP
ECSDA	Evropská Asociace Centrálních Depozitářů Cenných Papírů
S.W.I.F.T.	The Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
EMU	Evropská měnová unie
ESCB	Evropský Systém Centrálních Bank
EBA	Euro Banking Association
EURO1	Přeshraniční platební systém zpracovávající eurové platby velkých objemů během jednoho dne
EEA	European Economic Area (Island, Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko)
STEP1	Platební systém pro úsporné komerční transakce
STEP2	Pan-European Automated Clearing House (PE-ACH)
CLS	Continuous Linked Settlement Sysem
SEPA	Single Euro Payment Area
EPC	European Payment Council
SBČS	Státní banka Československá
ČSOB	Československá obchodní banka
SCP	Středisko Cenných Papírů
EMU	Evropská Hospodářská a Měnová Unie

Seznam grafů, diagramů a tabulek

Graf č. 1:	Vývoj počtu transakcí v systému CERTIS	16
Graf č. 2:	Vývoj denních obrátů v systému CERTIS	16
Diagram č. 1:	Převod mezi účty u bank ve dvou zemích	20
Diagram č. 2:	Převod mezi účty u bank ve dvou zemích s použitím korespondenční banky	21
Diagram č. 3 :	Převod mezi účty jedné banky ve dvou zemích.....	21
Tabulka č. 1:	Zainteresované skupiny	33

Seznam příloh

Příloha č. 1:	Rozdělení bank do skupin	52
Příloha č. 2:	Zákon č. 124/2002 Sb. Zákon o platebním styku	53

Příloha č. 1: Rozdělení bank do skupin

A. VELKÉ BANKY (bilanční suma nad 100 miliard CZK)	D. POBOČKY ZAHRANIČNÍCH BANK
1. Česká spořitelna	1. ABN AMRO Bank
2. Československá obchodní banka	2. CALYON BANK CZECH REPUBLIC
3. HVB Bank	3. Commerzbank
4. Komerční banka	4. Deutsche Bank
B. STŘEDNÍ BANKY (bilanční suma 15 až 100 miliard CZK)	5. Fortis Bank SA/NV
1. BAWAG Bank CZ	6. HSBC Bank
2. Citibank	7. ING Bank
3. Česká exportní banka	8. Oberbank
4. Českomoravská hypoteční banka	9. Privat Bank
5. Českomoravská záruční a rozvojová banka	10. Raiffeisenbank im Stiftland
6. GE Money Bank	11. Všeobecná úverová banka
7. Raiffeisenbank	12. Waldviertel Sparkasse von 1842
8. Volksbank CZ	E. STAVEBNÍ SPOŘITELNY
9. Živnostenská banka	1. Českomoravská stavební spořitelna
C. MALÉ BANKY (bilanční suma pod 15 miliard CZK)	2. HYPO stavební spořitelna
1. eBanka	3. Modrá pyramida stavební spořitelna
2. IC Banka	4. Raiffeisen stavební spořitelna
3. J&T BANKA	5. Stavební spořitelna České spořitelny
4. PPF banka	6. Wüstenrot - stavební spořitelna
5. Wüstenrot hypoteční banka	F. BANKY V NUCENÉ SPRÁVĚ

Zdroj : www.czech-ba.cz

Příloha č. 2: Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku)

Zákon č. 124/2002 Sb.,

o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku),

ve znění zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 70/2006 Sb., a zákona č. 120/2007 Sb

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Úvodní ustanovení

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství¹⁾ a upravuje

a) provádění převodů peněžních prostředků na území České republiky v české měně a provádění přeshraničních převodů (§ 2 odst. 2),

b) vydávání a užívání elektronických platebních prostředků,

c) vznik a provozování platebních systémů v jakékoli měně a práva a povinnosti jejich účastníků, jestliže se tyto účastníci dohodli, že se tyto platební systémy řídí právním řádem České republiky, a dále některé povinnosti účastníků platebních systémů provozovaných podle právního řádu některého z členských států Evropské unie a dalších států tvořících Evropský hospodářský prostor.

ČÁST DRUHÁ

PŘEVODY PENĚŽNÍCH PROSTŘEDKŮ

§ 2

Základní ustanovení

(1) Podle této části zákona postupují

a) banky, pobočky zahraničních bank a jiné osoby, které provádějí nebo zprostředkovávají převody peněžních prostředků jako podnikání, jestliže tyto činnosti provádějí na území České republiky (dále jen „převádějící instituce“),

b) fyzické a právnické osoby, které dávají přímo převádějící instituci příkaz k převodu (§ 4) (dále jen „příkazce“), nebo které jsou konečnými příjemci částky převodu (dále jen „příjemce“). U přeshraničních převodů podle odstavce 2 se za příkazce nepovažují banky, pobočky zahraničních bank a jiné osoby, které provádějí nebo zprostředkovávají přeshraniční převody jako podnikání, osoby oprávněné k poskytování investičních služeb podle zvláštního právního předpisu,²⁾ pojišťovny, investiční společnosti, investiční fondy,

¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/5/ES ze dne 27. ledna 1997 o přeshraničních převodech, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/46/ES ze dne 18. září 2000 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností. Směrnice Evropského parlamentu a rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006, týkající se přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (přepracované znění).

²⁾ § 8 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů

- 2 -

penzijní fondy a dále jiné osoby se sídlem nebo místem podnikání mimo území České republiky, které provádějí obdobné činnosti jako podnikání.

(2) Přeshraničním převodem se rozumí převod peněžních prostředků z jednoho členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor do jiného členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský prostor v domácí měně kteréhokoliv členského státu Evropské unie nebo státu tvořícího Evropský hospodářský

prostor až do výše protihodnoty 50 000 eur. Protihodnota se přepočte podle kurzu devizového trhu vyhlášeného Evropskou centrální bankou ke dni účinnosti příkazu k převodu.

§ 3

Převod

(1) Převodem se pro účely tohoto zákona rozumí operace prováděná na základě příkazu, který dal příkazce své převádějící instituci za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce.

(2) Převod může být uskutečněn zejména odepsáním z účtu příkazce nebo složením hotovosti příkazcem a připsáním na účet příjemce nebo výplatou hotovosti příjemci.

Příkazcem

a příjemcem může být tatáž osoba.

(3) Za převod s výjimkou přeshraničního převodu se nepovažuje poštovní poukaz podle zvláštního právního předpisu.

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_plat_styku.pdf

Jméno a Příjmení autora: **Zuzana Bulíčková**
Název katedry a fakulty: **Katedra Aplikované Ekonomie, Filozofická fakulta**
Název bakalářské práce: **Platební systémy v Evropské Unii**
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Zdeněk Puchinger**
Rok obhajoby: **2008**

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na funkce a použití současných platebních systémů, které slouží bankovnímu sektoru v Evropské Unii. Bakalářská práce na začátku pojednává o platebních systémech, zavedených v České Republice a pokračuje evropskými. Dále se zabývá vývojem jednotné euro platební zóny, čili SEPA (Single Euro Payment Area). Cílem práce je analyzovat jednotlivé platební systémy, zaměřuji se zde především na nejnovější, téměř fungující systém SEPA, který přinese velké změny v evropském platebním styku.

Klíčová slova

Evropská Unie, Evropská Centrální Banka, Česká Národní Banka, platební styk, platební systém, SEPA, bankovníctví

Annotation

This study discusses the functions and application of current payment systems that are used in bank segment inside the European Union. At the beginning it describes the payment systems implemented in the Czech Republic and continues the European payment systems. The topic of study is progress of project SEPA (Single Euro Payment Area). The purpose of the study is analyse individual payment systems, but it is focusing principally on the latest and almost functional system SEPA that benefits the European system of payments.

Key words

European Union, European Central Bank, Czech National Bank, system of payments, payment system, SEPA, banking system

